

Anadolu Selçuklu Ve Beylikler Dönemi Konya Yapılarında Malzeme Kullanımı Ve Yapım Teknikleri

Azize Aktaş Yasa*

Öz

Anadolu Selçukluları döneminde, başkent Konya'da esas yapı malzemesi taş olmakla birlikte tuğlanın diğer çevrelere oranla daha yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmektedir. Büyük Selçuklu geleneğinin devamı olarak değerlendirilebilecek bu uygulama Selçuklu dönemini takip eden Karamanoğulları Beyliği döneminde azalmış özellikle süsleme amacıyla kullanılan tuğla kaplamalar 13. yüzyıl sonlarından itibaren kullanım alanından çekilmiştir.

Selçuklular döneminde kesme taş büyük, tuğla ise küçük ölçekli yapılarda tercih edilmiş, cami, medrese, kervansarayların belirli bölümlerinde ve örtü sisteminde değerlendirilmiştir. Mermer, kapı ve pencere lento ve söveleri ile taçkapılarda yer bulmuş, ahşap ise daha az olmakla birlikte destek ve örtü sistemi ile hatıllar da kullanılmıştır. Roma ve Bizans dönemine ait devşirme malzeme de işlevine uygun olarak kapı ve pencere lento ve sövelerinde veya örgü, vurgu ve süsleme amacıyla cephelerde ve duvarlarda yaygın olarak karşımıza çıkar. Karamanoğulları döneminde de benzer bir malzeme kullanımı söz konusudur.

İncelediğimiz dönemlerde kesme taştan inşa edilen yapılarda yatay istif ve düzenli teknik daha çok tercih edilmiştir. Selçuklu döneminde Tuğla örgülerde yatay, yatay-dikey ve eğik olmak üzere üç tür istif kullanılmıştır. Derz malzemesi düz örgülerde kireç, süslü geometrik örgülerde ise alçı harçtır. Yapılan harç analizlerinde harcın içinde kireç ve agrega dışında saman, kil, tuğla kırığı, kömür ve kül olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Selçuklu, Beylikler, malzeme, teknik, taş, tuğla, mermer, devşirme malzeme.

Using Materials and Building Techniques in Buildings in Konya During the Anatolian Seljuk and Principalities Periods

Abstract

Although the main building materials in the capital, Konya, were stones during Anatolian Seljuk period, it was determined that brick was more heavily used compared to other environment. This practice regarded as a continuation of the tradition of the Great Seljuk reduced during the Karamanoğulları period following the Seljuk period, brick decorations especially used for coatings were taken from areas from the late 13th century.

During the Seljuk period, cut stone was preferred in large structures, and the brick was preferred in small-scale structures, it was used in certain parts of mosques, madrasahs, and caravanserais and in the cover system. It was used in marble, door and window jambs and lintels in portals, wooden was used less with support and the cover system in beams. The collected materials belong to Roman and Byzantine periods were used appropriate to the function in lintels and jambs of door and windows, or in fronts and walls or in order to knit, emphasis and decoration. During the Karamanoğulları period, a similar material was also used.

During the periods that we analyzed, horizontal stacking and regular technique were more preferred in the structures built of cut stone. In Seljuk period three species stacks were used in the brickwork as horizontal, horizontal-vertical and inclined stacks. Lime was used in plain weave, a grout material, while in the decorative geometric mesh plaster mortar was preferred. According to the result of the analysis in the mortar, it was found that in the mortar there were straw, clay, brick fracture, coal and ash as well as the lime and aggregate.

Key Words: Seljuk, Principalities, material, technical, stone, brick, marble, collected material.

* Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi, Bolu; azizeyasa@mynet.com

I. Giriş

Mimariyi oluşturan nedenlerin başında gelen, insanın varoluşu ile ortaya çıkan barınak ihtiyacı ve bunun getirdiği malzeme kullanımı yüzyıllardan bu yana coğrafi çevreye, geleneklere, alışkanlıklara ve ekonomik nedenlere bağlı olarak değişen görüntülerle günümüze kadar ulaşmıştır. Belirli malzemelerden biçim yaratılması, bağlama ve birleştirme tekniklerinin geliştirilmesine, biçimin meydana gelmesi de malzemeyi istenen yönde değerlendirmede teknik ve araçlara bağlı kalmıştır. Taş, tuğla, mermer ve ahşap gibi yapı; kireç, alçı, horasan harcı gibi bağlayıcı malzemeler geçmişin bütün uygarlıklarında evrensel bir kullanıma niteliği gösteren ve günümüzde de değerini koruyan malzemelerdir. Türklerin yurt edinmek üzere Anadolu'ya gelmelerinden sonra, 11. yüzyılın son çeyreğinden itibaren başlayan yapım sürecinde, Anadolu'nun yerli malzemesi olan ve ilk inşa faaliyetlerinin başladığı en eski çağlardan beri kullanıla gelen taş denenip tercih edilmiştir. Böylece biçimsel olarak belirli ölçülerde Türklerin Anadolu öncesi pratiklerinin izlerini taşıyan mimari, malzeme bakımından Anadolu'nun yerli geleneklerine bağlanmıştır.

Jeolojik yapısı gereği taş kullanımına çok elverişli olan Anadolu coğrafyasında, taş, kolay bulunan, iyi kaliteli ve bol bir malzemedir. İklim koşullarına ve anıtsal karaktere uygunluğu, Anadolu'da gelişen Türk mimarisinde tuğlanın yerini taşın almasını sağlamıştır. Yine geçmiş çağlara ait yapılardan kalan taş ve mermerlerin hazır malzeme olarak yeniden değerlendirilmesi imkânı, çalışır vaziyette bulunan taş ocakları ile yerli ve yabancı ustaların bu konudaki tercihleri de şüphesiz, taşın en çok kullanılan yapı malzemesi olmasında etkili olmuştur. Tuğla kullanımı ise, bu süreçte artık bir zorunluluk değil, bilinçli bir seçimin sonucudur (Bakırer 1995:171; 2002a:291-299; 2002b:828-834). Ömür Bakırer, bu seçimde, yapısal özelliklerin ortaya çıkardığı gereklilikler kadar, estetik kaygılar ve beğenin de rol oynadığını, Anadolu'da yaşanan bu yeni durumun aynı zamanda, tuğlanın süsleme olanaklarının daha çok araştırılarak

yeni ve özgün çözümler bulunmasına yol açtığını belirtir. Anadolu Selçukluları ve takip eden Karamanoğulları Beyliği döneminde Konya yapılarında yukarıda sözü edilen kesme taş, moloz taş, mermer ve tuğla malzemenin yanı sıra kerpiç ve ahşap malzeme de kullanılmıştır.

Bu makalede, tuğla malzeme dışında Konya'ya özel bir çalışmaya konu olmamış malzeme çeşitleri ve yapım teknikleri üzerinde durulacaktır. Konu kronolojik olarak Selçuklular Döneminin başından Karamanoğulları Döneminin sonlarına kadar inşa edilmiş yapıları kapsamaktadır. Malzeme çeşitleri kesme taş, moloz taş, mermer, tuğla, ahşap ve devşirme malzeme sırasıyla ele alınmış, yapı türlerindeki yoğunluklarına ve her yapı türünde söz konusu malzemenin kullanım şekillerine göre gruplandırılmıştır.

2. Malzemenin Yapı Türlerine, Kütlelerine Ve Yapı Elemanlarına Göre Dağılımı

2.1. Kesme Taş: Konya yapılarında malzemenin yapı türlerine göre dağılımına bakıldığında, *kesme taş*¹ kullanımında ilk sırayı türbelerin aldığı, sırasıyla mescitler, medreseler, camiler, han ve hanikâhların izlediği tespit edilir.

2.1.1. Türbelerde Kesme Taş Kullanımı: Konya türbelerinde gövdenin kesme taş, örtü sisteminin tuğla ile inşa edildiği örneklerin yoğun olmasına karşılık tamamıyla kesme taştan yapılmış türbe yapısına rastlanmamıştır. Kesme taş malzemenin sıklıkla karşımıza çıktığı bu yapılarda söz konusu malzeme;

Alt yapıda tüm cepheelerde ve duvarlarda, yapıların bir veya iki cephesinde ve farklı malzeme ile inşa edilmiş yapılarda belirli bir yüksekliğe kadar olmak üzere üç şekilde kullanılmıştır.

Selçuklu dönemine ait, II. Kılıç Arslan, Seyfeddin Karasungur, Ateşbaz Veli, Kesikbaş, Şeyh Osman Rumi türbeleri ile Karamanoğulları dönemine

1 **Kesme Taş:** Bütün yüzeyleri düzeltilmiş taşlara denir (Günsoy, 1969:28); **İnce Yonu Taş:** Taşın alın yüzündeki kenarlarında çerçeve açıldıktan sonra, çerçeve arasındaki taş yüzünün düz veya çıkıntılı olarak işlenmesiyle elde edilen taştır (Taymaz, 1973:33); **Kaba Yonu Taş:** Moloz taşların alın ve yan yüzlerinin kaba olarak düzeltilmesi ile elde edilen taşlardır (Günsoy, 1969:29).

Resim 1- II. Kılıçarslan Türbesi kuzeydoğu cephe

Resim 2- Seyfeddin Sungur

Resim 3- Kesikbaş Kümbeti

ait Şücaeddin Türbesi'nde kesme taş cephelerde ve duvarlarda, Mevlâna Türbesi'nde cephelerde, Anonim Türbe'de kaidede ve içte duvarlarda değerlendirilmiştir. Cephelerinde taş ve tuğla düzenlemenin birlikte uygulandığı Ulaş Baba Türbesi'nde girişin iki yanındaki cephelerde, Süt Tekesi Türbesi'nde de sadece giriş cephesinde görülür. Kesme taş, farklı türde malzemelerin (moloz taş + tuğla) bir arada kullanıldığı Gühertaş Türbesi'nde zeminden itibaren 270 cm, Gömeç Hatun Türbesi'nde 240 cm ve Sebhavan Türbesi'nde cephelerde 337 cm, içte ise 330 cm yüksekliğe kadar kullanılmıştır. Karamanoğulları dönemine tarihlenen Kalender Baba Türbesi'nde mahzen hücrelerinde ve bugünkü zeminden 92 cm yüksekliğe kadar, Siyavuş Kümbeti'nde

altta bir sıra halinde kesme taş kullanımına rastlanır. Turgutoğlu Türbesi'nde gövdenin alt kısmında, Fakih Dede Kümbeti'nde ise, köşelerde büyük boyutlu kesme taş bloklar kullanılmıştır.

2.1.2. Mescitlerde Kesme Taş Kullanımı: Kesme taş kullanımında yoğunluk olarak ikinci sırayı alan mescitlerdeki uygulama ise;

Kesme taşın, tüm cephelerde,

Cephelerin belirli bir yüksekliğe kadar olan bölümlerinde,

Sadece giriş cephelerinde ve

Giriş cephelerinin belirli bir yüksekliğe kadar olan bölümlerinde kullanılması

olmak üzere dört farklı şekilde görülür.

Resim 4- Hacı Ferruh Mescidi doğu cephe

Resim 5- Halka Begüş Mescidi batı cephe

Selçuklu döneminde tümüyle kesme taştan inşa edilmiş tek örnek Hacı Ferruh Mescidi'dir. Burada kesme taş hem yapı, hem de süsleme malzemesi olarak değerlendirilmiştir. Karamanoğulları Beyliği döneminde ise, yine tek bir yapıda, Nasuh Bey Mescidi'nde aynı malzeme tercih edilmiştir. Selçuklu döneminden Halka Begüş, Hoca Fakih ve Küçük Karatay mescitlerinde sadece giriş cephesinde; Şekerfuruş, İç Kararlan, Abdülmümin, Sırçalı ve Sakahane mescitlerinde, giriş cephesinin belirli bir yüksekliğe kadar olan bölümlerinde kesme taş kullanımı söz konusudur. Bulgur Tekkesi ve Tahir ile Zühre mescitlerinde ise, aynı malzeme, giriş cephesi dışındaki cephelerde de belirli bir yüksekliğe kadar devam eder.

2.1.3. Medreselerde Kesme Taş Kullanımı:

Kesme taş malzemenin medreselerde kullanımı;

Giriş cephelerinde yoğunlaşmakla birlikte,

İçte yine belirli bir yüksekliğe kadar ve Revak kemerlerini taşıyan payelerde karşımıza çıkar. Selçuklular zamanındaki bu yaygın uygulamaya karşılık, Beylikler döneminde sayılarında bir hayli artış olan darülhuffazlarda tamamıyla kesme taş kullanılmıştır.

Kesme taş, Sırçalı, Karatay ve İnce Minareli medreselerde giriş cephelerinde, günümüze ana eyvan ve iki yanındaki mekânların ulaştığı Ali Gav Zaviyesi'nde ise, mevcut mekânlarda belirli bir yüksekliğe kadar tercih edilen malzeme olmuştur. Sırçalı Medrese'de revak kemerlerini taşıyan payeler de kesme taştandır. Vakıf kayıtlarından Karamanoğulları Beyliği döneminde darülhuffaz olarak inşa edildiği anlaşılan Ali Efendi Muallimhanesi ile Meram Darülhuffazı'nda örtü sistemi dışında yine aynı malzeme kullanılmıştır.

2.1.4. Camilerde Kesme Taş Kullanımı: Kesme taş, Selçuklu döneminde Konya'da inşa edilmiş camilerden ikisinde görülür. Alâeddin Camii'nde giriş cephesinde farklı nitelikte üç ayrı tür taşın kullanılmış olması dikkat çekicidir. Bu durumu mevcut malzemenin değerlendirilmesi ve mümkün olduğunca ekonomik davranılması şeklinde yorumlamak mümkündür. Ayrıca bu

yapıda mihrap önü kubbeli bölümün kuzeyinde, doğu ve batıda yer alan payeler de kesme taştandır. Sahip Ata Camii'nde ise, farklı bir uygulama ile portalde kesme taş ve tuğla birlikte yer almıştır.

2.1.5. Kervansaraylarda Kesme Taş Kullanımı:

Kervansaraylara tek örneğimiz olan Horozlu Han'da, kapalı bölümün ekseninde yer alan kubbe ve geçişler dışında; cepheler, duvarlar, destek ve örtü sisteminde kesme taş kullanılmıştır.

2.2. Moloz Taş: Moloz taş² 13. yüzyıl boyunca dolgu malzemesi olarak kullanımının dışında örgü malzemesi olarak da yoğun bir şekilde karşımıza çıkar. Bu malzeme büyük ölçekli cami ve medreseler ile küçük ölçekli mescitlerde daha çok giriş cephesi dışındaki cephelerde kullanılmış olmakla birlikte farklı yapı türlerinde değişik uygulamalara da rastlanmaktadır.

2.2.1. Türbelerde Moloz Taş Kullanımı: Moloz taş malzemenin türbelerde;

Cepheler ve duvarlarda;

Cephelerde tamamıyla duvarlarda belirli bir yüksekliğe kadar ve

Cephelerde belirli bir yüksekliğe kadar duvarlarda geçişlere kadar olmak

üzere farklı kullanım şekilleri saptanmıştır. Örtü sistemi dışında tümüyle moloz taştan inşa edilmiş tek yapı türü türbeler olup Tavus Baba ve Evhadeddin-i Kirmani türbeleri bu malzeme kullanımının Selçuklu dönemine ait örnekleridir. Karamanoğulları zamanında da benzer uygulamalar görülmektedir. Bugün çamur sıva üzerine badanalanmış olan Ebu Ishak Kazeruni Türbesi ve Zaviyesi ile örgü arasında yer yer tuğlanın kullanıldığı Turgutoğlu Türbesi'nin alt yapıdaki ana malzemesi de yine moloz taştır. Şeyh Alaman Türbesi'nde değişik bir uygulama ile karşılaşılmakta, burada diğer örneklerden farklı olarak cepheleri üst seviyede tuğla bir kuşak dolaş-

² **Moloz Taş:** Ocaktan çıktığı gibi kullanılan, düzgün bir şekli olmayan, irili ufaklı ve gayri muntazam yüzeyli taşlara denir (Arseven 1975:1464).

Resim 6- Küçük Karatay Mescidi doğu ve güney cepheler

maktadır. İç Karaarslan Türbesi'nde tuğla kullanılmış olmasına karşılık, duvarlar geçişlere kadar moloz taştır. Gühertaş Türbesi'nde moloz taş iki sıra kesme taştan sonra yer alır. Tac'ül Vezir ve Mursaman türbelerinde ise, yapıların sadece kaide kısımlarında moloz taşta rastlanmıştır.

2.2.2. Mescitlerde Moloz Taş Kullanımı: Moloz taş, mescitlerde, daha önce belirttiğimiz gibi, daha çok *giriş cephesi dışındaki cephelerde* kullanılmıştır (Halka Begüş, Sırçalı, Sakahane, Beyhekim mescitleri). Abdülmümin Mescidi, giriş cephesinde belirli bir yükseklikten sonra moloz taşın kullanıldığı tek örnektir. Küçük Karatay Mescidi'nde girişin dışındaki diğer cephelerde moloz taşla birlikte yer yer tuğla kullanıldığı görülür. Batı dışındaki cephelerin sıvalı olduğu Terceman Mescidi'nde, cephe zeminden belirli bir yüksekliğe kadar moloz taş ile örülmüştür. Beylikler dönemine ait Meram Mescidi'nde ise, tuğla ve ahşap hatlı da kullanılmış olmakla beraber yapının esas malzemesi yine moloz taştır.

Resim 8- Anonim Türbe kuzey, kuzeydoğu kuzeybatı cepheler

Resim 7- Ali Gav Zaviyesi güney cephe (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 1940)

2.2.3. Medreselerde Moloz Taş Kullanımı:

Medreselerde de aynı tür bir uygulama söz konusudur. Günümüze ancak belirli bölümleri ile ulaşabilen Ali Gav Zaviyesi'nde giriş cephesi dışındaki cephelerin, aynı döneme ait diğer örneklerle kıyasla orijinalde moloz taşla inşa edilmiş olabileceğini öne sürebiliriz. Sırçalı ve Karatay medreselerinde moloz taş arasında yer yer tuğla ve tuğla kırıklarının kullanıldığı görülür. Küçük Karatay Medresesi'nin günümüze ulaşan ana eyvanında da aynı uygulama söz konusudur. Alâeddin Camiinde de, moloz taş, giriş cephesi dışındaki cephelerin örgü malzemesidir.

2.3. Mermer: Mermer³, yapı malzemesi olmaktan çok mimari öğelerde kullanılmıştır. Mermerin kaplama malzemesi olarak kullanıldığı Selçuklu döneminden tek yapı Anonim Türbe'dir. Bu yapıda cephelerde mermer, duvarlarda ise kesme taş kaplama malzemesi olarak değerlendirilmiştir. Karmanoğulları dönemine ait, yine

³ **Mermer:** Kalker ve dolomitlerin hareket ve tazyik altında değişikliğe uğrayarak kristalleşmesiyle meydana gelen bir malzemedir. Mermerler içlerinde bulunan maden asitlerinin niteliğine bağlı olarak renk değiştirirler (Arıkan, 1963:5).

Resim 9- Karatay Medresesi güney ve doğu cepheler (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 1963)

tek örnek olan Hasbey Darülhuffazı'nda ise kaplama malzemesi olan mermerin yüzeyi bitkisel ve geometrik motiflerle bezenmiş, ancak bu malzemenin tümü günümüze ulaşmamıştır. İç Karaarslan, Kesikbaş, Seyfeddin Karasungur, Şeyh Alaman, Şeyh Osman Rumi türbeleri, Beşarebey, Zevle Sultan, Terceman, Hoca Fakih ve Beyhekim mescitleri ile Fakih Dede Kümbeti ve Şücaeddin Türbesi'nde ise, mermer bazen kapı bazen de hem kapı, hem de pencerelerde lento ve söve olarak kullanılmıştır. Portallerde mermer kullanımı, Anonim Türbe, Alâeddin Camii ve Karatay Medresesi ile Hasbey Darülhuffazı ve Hasbeyoğlu Hamamı'nda görülür.

2.4. Tuğla: Daha çok küçük ölçekli yapılar olan türbe ve mescitlerde kullanılan tuğla⁴ malzeme kullanım yoğunluğuna göre sırasıyla medreseler, camiler, köşk, han, hamam, hanikâh ve bir mimarede karşımıza çıkar.

4 **Tuğla:** Su ile yoğrulduğu zaman istenilen şekli alabilen, pişirildiğinde ise su geçirmezlik ve mukavemet kazanan, ana maddesi ince taneli kil olan inorganik esaslı yapı malzemesidir (Eriç, 1978:57). Tuğlaların biçimleri, kullanılacakları örgü türüne göre tam, yarım ve minare tuğlası olarak şekillenmiştir. Tam tuğlalar kare, yarım tuğlalar dikdörtgen, minare tuğlaları ise ön yüzleri dış bükey kavisli, yan yüzleri arkaya doğru pahlı olarak hazırlanırlar. Kesme tuğlalar belirli bir biçime sahip olmayıp, geometrik esaslara uygun olarak tasarlanan bir örgü düzenlemesini oluşturmak için bu örgünün niteliklerine uygun biçim ve boyutlarda özel olarak kesilirler (Bakırer, 1981:37).

2.4.1. Türbelerde Tuğla Kullanımı: Türbelerde tuğla malzeme;

Belirli bir yüksekliğe kadar devam eden farklı malzemedan sonra cephele,

Duvarlar ve örtü sisteminde, belirli bir yükseklikten sonra duvarlarda ve

Farklı malzeme ile inşa edilmiş yapıların örtü sisteminde olmak üzere üç farklı kullanım şekliyle karşımıza çıkar.

Farklı türde bir malzemedan sonra yapının ve örtü sisteminin tümüyle tuğladan inşa edildiği örneklerde, tuğladan önce kullanılan malzemenin niteliği ve kullanım şekli Tac'ül Vezir, Mursaman, Gömeç Hatun, Sebhavan ve Ulaş Baba türbelerinde olduğu gibi bir yapıdan ötekine değişmektedir. Tac'ül Vezir Türbesi'nde kubbe de tuğla ile çini kullanılmıştır. Ulaş Baba Türbesi'nde, tuğla malzeme girişin iki yanındakiler dışında, cephelelerde, kemerli düzenleme üzerinde kalan kısımlarda ve cephe köşelerinde karşımıza çıkar. Bu yapıda, gövdenin üst kısmını kuşatan düzenlemede de kesme taş ve tuğla birlikte kullanılmıştır. Beylikler döneminden Kalender Baba Türbesi ve Siyavuş Kümbeti'nde ise yine tuğla, mahzen hücreleri ve alt seviyede kullanılan kesme taş malzemedan sonra gövdenin ve örtü sisteminin esas malzemesi olmuştur.

Resim 10- Mursaman Türbesi doğu ve kuzey Cepheler

Resim 11--Ulaş Baba Türbesi kuzeydoğu cephe

Resim 12- Kalender Baba Türbesi doğu, kuzey ve güneydoğu cepheler

Farklı malzeme ile inşa edilmiş Selçuklu dönemi yapılarından, II. Kılıç Arslan Türbesi'nin bugün sac ile kapatılmış olan külahının orijinalinde sırlı tuğla ile kaplı olduğu bilinmektedir (Konyalı 1964: 577). Hoca Fakih, İç Kararslan, Seyfeddin Karasungur, Ateşbaz Veli, Kesikbaş, Evhadeddin-i Kirmani, Şeyh Osman Rumi türbelerinin örtü sisteminde tuğla kullanılmıştır. Orijinal malzemesi görülemeyen Şeyh Alaman Türbesi kubbesinin de tuğla ile inşa edilmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Karamanoğulları Beyliği döneminde de aynı uygulama söz konusu olup tuğlanın gövdede yer yer hatıl işleyle kullanıldığı moloz taş örgülü Turgutoğlu Türbesi ve gövdesinde kesme taş, moloz taş ve devşirme malzemenin kullanıldığı Fakih Dede Kümbeti ile kesme taştan inşa edilen Şücaeddin Türbesi'nin de geçiş ve örtü sisteminin malzemesi tuğladır.

2.4.2. Mescitlerde Tuğla Kullanımı: Mescitler, tek tür malzeme kullanımının en yoğun olduğu yapılardır. Tuğla malzemenin bu yapılarda;

Yapının tümünde ve minarelerde,

Cephelerde belirli bir yükseklikten sonra ve örtü sisteminde,

Giriş cephesinin belirli bir bölümünde ve

Örtü sisteminde, belirli mimari öğeler ve örtü sisteminde olmak üzere dört farklı şekilde kullanıldığı belirlenmiştir.

Beşarebey, Zevle Sultan, Zemburi ve Hoca Hasan mescitleri tümüyle tuğla ile inşa edilmiş yapılardır. Beşarebey Mescidi'nin yenilenen giriş bölümünde moloz taş kullanılmıştır. Hoca Hasan Mescidi'nde ise, tuğla minarenin kaidesi kesme taştır. İç Karaarslan, Tahir ile Zühre ve Bulgur Tekesi mescitlerinde tuğla belirli bir yükseklikten sonra yapının ana malzemesi olmuştur. Ancak, İç Karaarslan Mescidi'nde su basman niteliğindeki bu kısım daha alçak tutulmuştur. Tuğla malzeme, Sırçalı, Sakahane ve Beyhekim mescitlerinde giriş cephesinde belirli bir yükseklikten sonra ve örtü sisteminde, Küçük Karatay Mescidi'nde mimari öğeler ve örtü sisteminde kullanılırken,

Resim 13- Evhadeddin-i Kirmani Türbesi batı cephe

Resim 14- Şeyh Alaman Türbesi kuzey cephe

Resim 15- Beyhekim Mescidi doğu cephe (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 1963)

Resim 16- Tahir ile Zühre Mescidi kuzey cephe

Resim 17- Alaeddin Köşkü doğu cephe konsol ayrıntı

Resim 18- Sahip Ata Hanikâhı kubbe, ayrıntı cephe konsol ayrıntı

Resim 19- Hoca Hasan Mescidi genel görünüş

Resim 20- Hatuniye Mescidi minare şerefesi (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 1950)

Halka Begüş ve Aksinne mescitlerinde sadece örtü sisteminde karşımıza çıkar. Terceman Mescidi'nde ise, batı cephede belirli bir yükseklikten sonra kullanımı söz konusudur. Moloz taş ile inşa edilen Meram Mescidi'nde örgü arasında yer yer tuğla malzeme ile karşılaşmaktadır. İç Karaarslan, Tahir ile Zühre ve Bulgur Tekkesi mescitlerinde tuğla belirli bir yükseklikten sonra yapının ana malzemesi olmuştur. Ancak, İç Karaarslan Mescidi'nde su basman niteliğindeki bu kısım daha alçak tutulmuştur. Tuğla malzeme, Sırçalı, Sakahane ve Beyhekim mescitlerinde giriş cephesinde belirli bir yükseklikten sonra ve örtü sisteminde kullanılmıştır.

2.4.3. Medreselerde Tuğla Kullanımı: Tuğla malzeme, Selçuklu döneminde Konya'da inşa edilen medreselerin tümünde karşımıza çıkar. Tuğla ile inşa edilen İplikçi Medrese'nin günümüze ulaşan bölümü, tüm yapının malzemesinin tuğla olduğunu ortaya koymaktadır. Ali Gav Zaviyesi'nde tuğla, pencere çerçeveleri ve alınlıklarında yer alır. Orijinalde bu yapının örtü sisteminde de tuğla kullanıldığı, mevcut kalıntılardan anlaşılmaktadır. Sırçalı ve Karatay medreselerinde tuğla çini birimlerle birlikte, İnce Minareli Medrese'de, içte duvarlarda ve örtü sisteminde, Küçük Karatay Medresesi'nde ise, duvarların üst seviyesinde çini birimlerin yanı sıra sırlı tuğla ile birlikte uygulanmıştır. Karamanoğulları Beyliği döneminden Hasbey Darülhuffazı'nda, subasman seviyesinden sonra örgü malzemesi olarak ve kasnak ile kubbede, Ali Efendi Muallimhanesi'nde örtü sisteminde tuğla kullanımı ile karşılaşılır. Meram Darülhuffazı'nda ise, örtünün yanı sıra zemin döşemesinde de tuğla kullanılmıştır.

2.4.4. Camilerde Tuğla Kullanımı: Tamamıyla tuğla ile inşa edilen İplikçi Camii, bu malzemenin büyük ölçekli bir yapıda tek başına kullanıldığı aynı zamanda Anadolu'daki tek örnektir. İnşa döneminden sonra Karamanoğulları ve Turgutoğulları dönemlerinde büyük onarımlar geçiren yapının, ancak güney duvarı ilk inşa safhasına ait malzemesini muhafaza edebilmiş-

Resim 21- İnce Minareli Medrese Mescidi Minaresi, ayrıntı

Resim 22- Zemburi Mescidi Minaresi, ayrıntı

tır. Söz konusu malzeme Alâeddin Camiinde, yapının çok destekli olan doğu bölümünde kemerlerde, mihrap önü kubbesi ile batı bölümünde payeler ve kemerlerde kullanılmıştır. Geçirdiği yangın sonucu 1871 yılında önemli ölçüde yenilenen Sahip Ata Camiinden günümüze gelebilen orijinal tuğla malzeme, minarede karşımıza çıkar. Sadreddin Konevi Camii'nde ise, aynı malzeme yapının bugünkü haliyle sadece doğu cephesinde görülmektedir. Dursunoğlu Camii'nde de belirli bir seviyeden sonra gövde, geçiş ve örtü sistemi ile minare tuğladandır.

Tuğla, günümüze çok az bir bölümü ulaşabilmiş olan II. Kılıç Arslan Köşkü ile Horozlu Han'da örtü sisteminde, Sahip Ata Hanikâhı'nda duvarlarda tek başına, eyvan ve kubbede ise çini ve çini karo ile birlikte karşımıza çıkar.

2.4.5. Minarelerde Tuğla Kullanımı: Selçuklu döneminde Konya'da inşa edilmiş minarelerin malzemesi de tuğladır. Tuğla, Zemburi Mescidi minaresinde tek başına, İnce Minareli Medrese, Sahip Ata Camii ve Devlet Hatun Mescidi minarelerinde sırlı tuğla ve çini birimlerle birlikte kullanılmıştır. Hoca Hasan Mescidi minaresinde de orijinalde bu tür bir kullanım söz konusu iken, bugünkü minare sade bir yapı gösterir.

2.5. Ahşap: Ahşap⁵ malzeme, Selçuklu ve Beylikler dönemlerinde minber, vaiz kürsüsü, mah-

⁵ **Ahşap:** Canlı bir organizma olan ağacın meydana getirdiği, lifli, heterojen ve anizotrop dokuya sahip organik esaslı bir yapı malzemesidir. Ahşap nitelikleri bakımından yapılarda kullanılmaya elverişli olan ağaçların kesilmesi ve istenilen boyutlarda biçilmesi ile elde edilir (Eriç, 1978:90).

fil, kapı ve pencere kanatları gibi mimari öğeler dışında, üst yapı ve destek sistemi ile hatılarda kullanılır. Alâeddin Camii, Sahip Ata ve Sadreddin Konevi camileri ile Süt Tekkesi Türbesi'nde görülen ahşap örtü sistemi yapıların inşa dönemlerine ait olmayıp sonraki onarımlar sırasında yenilenmişlerdir. Aynı durum, Alâeddin ve Sahip Ata camilerinde, destek sisteminde kullanılan ahşap malzeme için de geçerlidir. Karamanoğulları döneminde inşa edilen Meram Mescidi ile Ebu İshak Kazeruni Zaviyesi de ahşap tavanlıdır.

Ahşap malzemenin bir başka kullanım alanı da, düzensiz moloz taş, tuğla veya kerpiç⁶ örgü içinde, duvar yüzeyindeki yükün eşit dağıtılmasını ve malzemenin duvar kalınlığı içindeki bağlantısını sağlamak üzere hatıl olarak değerlendirilmesidir. Konya yapılarında ahşap hatıl kullanımına yoğun olarak rastlanmaktadır. Genellikle duvarın uzunluğu boyunca atılan hatıllara karşılık, duvar kalınlığı içinde kalan, enine atılmış hatıllar da mevcuttur. Selçuklu döneminden Beyhekim, Tahir ile Zühre, Şekerfuruş mescitleri ile, Sırçalı Medrese ve Mevlâna'nın arkasındaki Türbe, Karamanoğulları döneminden Meram Mescidi, Dursunoğlu Camii ve Meram Darülfazlî'nde uzunlamasına atılmış hatıllar görülürken, Alâeddin Camii'nin kuzey cephesinin doğusunda, Mursaman Türbesi'nde ve Sahip Ata Hanikâhı'nın güney duvarında enine atılmış ha-

⁶ **Kerpiç:** Killi ve uygun nitelikteki toprağın içine saman veya diğer bitkisel liflerin karıştırılarak su ile yoğrulup kalıplara dökülmesi ve açık havada kurutulması sonucu elde edilen malzemedir (Eriç, 1980:81).

tıllara rastlanır. Ayrıca, aynı yapı içinde, özellikle kesme taş veya moloz taştan tuğlaya geçerken yani malzeme değişimine bağlı olarak kullanılan ahşap hatıl örnekleri de mevcuttur. Gühertaş Türbesi, Terceman, Tahir ile Zühre ve Şekerfuruş mescitlerinde bu tür bir kullanım söz konusudur. Öte yandan alt yapıdan üst yapıya geçerken ya da pencere ve kapı gibi açıklıkların hemen altlarında veya üstlerinde de ahşap hatılların kullanıldığı örnekler görülmektedir. Mursaman ve Karamanoğulları döneminden Siyavuş Türbesi'nde alt yapıdan üst yapıya geçerken, gövde ile kasnak arasında ahşap bir hatıl yer alırken, İç Karaarslan Mescidi'nde yenilenmiş olmakla birlikte, batı cephede kapı ve pencereler üzerinde, Karatay Medresesi'nde pencereler üzerinde ve Hoca Hasan Mescidi'nde doğu, batı ve güney cephelerdeki pencere altlarında ahşap hatıllar bulunur. Hatılların yüksekliği genellikle 0,11 ile 0,15 m arasında değişmektedir.

2.6. Devşirme Malzeme: Devşirme malzeme⁷, her iki dönemde de yapı türü gözetilmeksizin kimi zaman gelişigüzel, kimi zaman da işlevine uygun olarak kullanılmıştır. Konya yapılarında devşirme malzeme olarak, bodur sütunlar, antik sütunlar, sütun başlıkları ve kaideleri, payeler, arşitrav⁸ parçaları, çeşitli levhalar, baluster⁹, pencere alınlığı ve lahitler görülür.

Resim 23- Anonim Türbe mescit hücre sine giriş kapısı, içten kapı lentosu

7 Devşirme Malzeme: Daha önce başka bir yapıda kullanılan malzemenin oradan alınarak yeni bir yapıda farklı ya da benzer amaçlarla değerlendirildiği yapı öğeleridir (Sözen- Tanveli, 1986:66).

8 Arşitrav: Antik Yunan ve Roma mimarilerinde sütunların üstünde yer alan yatay taş blok (Tekçam, 2011:21).

9 Balustrade: Antik mimarlıkta balkon ya da teras kenarındaki duvar veya parmaklık (Tekçam, 2011:29).

Resim 24- Alaeddin Camii harim kısmı çok destekli bölüm devşirme sütun

Alâeddin Camii'nde bol miktarda kullanılan antik sütun ve sütun başlıklarına Dursunoğlu Camii'nin son cemaat yerinde rastlanır. Antik sütun ve sütun başlıklarından sonra farklı yapılarda yaygın olarak kullanılması bakımından ilk sırayı arşitravlar alır. Arşitravları bodur sütunlar ve lahitler, levhalar, baluster ve pencere alınlıkları izler.

Resim 25- II. Kılıç Arslan Türbesi kuzey cephe Hacet penceresi üzerindeki levha

Resim 26- Hoca Hasan Mescidi Minare kaidesi

Arşitrav parçaları daha çok kapı lento ve sövesi olarak kullanılmıştır. Bunun dışında, örgü malzemesi ve cephedeki mimari öğeleri vurgulayıcı bir unsur olarak da karşımıza çıkar. Evhadeddin-i Kirmani, Tac'ül Vezir ve Anonim türbeler ile Fakih Dede Kümbeti'nde arşitrav parçaları söz konusu kullanıma uygun, Zevle Sultan Mescidi'nde ise, kapı lentosu üzerinde vurgulayıcı olarak değerlendirilmiştir.

Bodur sütunlara, Alâeddin Camii'nin kuzey cephesinde yer alan galeri sisteminde ve duvar örgüsü içinde rastlanır. Seyfeddin Karasungur Türbesi'nde bodur sütunlar, ortaları dikdörtgen şeklinde açılarak pencere haline getirilmiş, böylece hem işlevsel hem de cepheyi hareketlendirici bir unsur olarak kullanılmıştır. Aynı türde sütunlar, Anonim Türbede mahzen hücresi girişinin iki yanında, girişi vurgulamıştır. Benzer bir kullanıma Şekerfuruş Mescidi'nin orijinal ve bugünkü giriş kapılarının iki yanında da rastlanmaktadır.

Resim 27- Alaeddin Camii kuzey cephe, doğu bölüm galeri, ayrıntı

Resim 28- Seyfeddin Sungur Türbesi kuzey cephe pencere

Lahitler, daha çok büyük boyutlu taşların kullanımına uygun olan yerlerde örneğin Sahip Ata Camii'nde taçkapının iki yanında alt seviyede, Hoca Fakih Mescidi'nde yine giriş cephesinde, pencerenin altında yer alır. Anonim Türbe ve Alâeddin Camii'nde büyük boyutlu devşirme taşlar örgü malzemesi olarak kullanılmıştır.

Resim 29- Sahip Ata Camii kuzey cephe taçkapının batısı devşirme malzeme

Resim 30- Hoca Fakih Mescidi kuzey cephe

Devşirme malzemenin, mevcut hazır malzeme-yi değerlendirerek daha ekonomik olmasından faydalanma ve bu malzeme-yi koruma bir yana, süsleme amacıyla da kullanımına en seçkin örnek Selçuklular döneminde yeniden inşa edilen Konya Kalesi'dir. Daha önceki devirlerden kalan malzeme, burada adeta sergilenircesine kullanılmıştır. Öyle ki 1826'da Konya'yı ziyaret eden Léon de Laborde "müthiş" olarak nitelendirdiği surları anlatırken, surlarda ve kulelerde kullanılan antik heykel parçaları ile Yunanca kitabelerinin adeta bir müzenin salonunda teşhir edilircesine duvarlara yerleştirildiklerini yazar (Laborde, 1838: 171; Aktaş Yasa, 2001:40). Konya'yı ziyaret eden hemen bütün seyyahların geneli, surlarda kullanılan antik dönem malzemesinden bahse-

decek ve bunların duvarlara özenle yerleştirildiğini yazacaklardır. Seyyahların verdikleri bilgilere göre bu malzeme içinde, putperest sunakları, Hıristiyan mezar taşları, Yunanca kitabeler, aziz resimleri, Ceneviz haçları, Roma kartalları, antik heykel ve heykel grupları bulunmaktadır (Moltke 1917:336-337; Aktaş Yasa, 2001:45). Hatta Türkler, bunları sadece kullanmakla kalmayıp, figürlere kol ve bacak eklemek suretiyle, başarsız da olsa onları bir bakıma restore etmeye çalışmışlardır (Kinneir, 1818:329,31; Aktaş Yasa, 2001:39). Yine seyyahların ifadelerinden anlaşıldığına göre, başka yapılarda da gördüğümüz gibi bu malzemenin kimisi tekrar yontulmuş ya da ters yüzleri tercih edilmiş, kimisi de aynen kullanılmıştır (Oliver 1807:489; Aktaş Yasa, 2001:39).

3. Malzeme Özellikleri

3.1. Taş Malzeme

3.1.1. Taş Cinsi: Selçuklu ve Beylikler dönemi Konya yapılarında daha çok kalsiyum bileşikleri olan kireç taşı (Bayazıt, 1977:45) ile, birleştiricisi kalkerli veya silisli olan kum taşları kullanılmıştır (Binan, 1961:12). Bu taşlar Konya'nın yakın çevresindeki ocaklardan elde edilmektedir. Bu çevrede en yoğun olarak kullanıldığını saptadığımız malzeme "Sille" taşıdır. "Kentaş" adı da verilen pembe renkli ve yumuşak dokulu bu taşın, biri dayanıklı ve sert, diğeri fazla dayanıklı olmayan iki çeşidi mevcuttur (Önder, 1971:270; Oral, 1961:356). Sille taşı kolay işlenmesi ve yörede bol bulunması sebebiyle en çok tercih edilen malzeme olmuştur. Buldukları çevrenin adıyla tanınan bu taşların çıkarıldığı ocaklar, şehrin 8 km kuzeybatısında bulunan Sille civarındadır. Ele aldığımız dönemlerde Konya yapılarında kullanılan taşların temin edildiği bir başka yer de Konya'nın 20 km güney batısında bulunan Gödene köyündeki taş ocaklarıdır (Önder, 1971:270). Sarımsak renkli, pürüzlü yüzeyli ve ince gözenekli olan "Gödene" taşları da yumuşak bir dokuya sahiptir. Yine bu çevrede yoğun olarak kullanılan bir başka taş türü de "Kiçi Muhsine" olarak adlandırılmıştır (Bakirer, 1961:176). Çok hafif ve

ocaktan çıktığı zaman çok yumuşak olan, dolayısıyla kolay işlenen ancak havanın etkisiyle sertleşen bu taşın ocakları şehrin kuzeybatısında Horozlu Han civarındadır.

Moloz taş örgülerde yoğun olarak Sille taşı kullanılmıştır. Ayrıca beyaz renkli, sert dokulu bir tür kireç taşı ile, beyazdan kahverengiye uzanan farklı tonlarda, sert dokulu ve iri gözenekli taşlara da bu tür örgü malzemesi içinde sıklıkla rastlanır.

Resim 31- Ulaş Baba Türbesi meşcit hüccesine girişini sağlayan kapı

Resim 32- Ulaş Baba Türbesi doğu cephe ayrıntı

3.1.2. Taş Boyutları: Kesme taş ile inşa edilen yapılarda 13. yüzyıl için genel geçer bir boyut olmamakla beraber, malzeme boyutlarının her bir yapıda kendi içinde belirli ölçülerde tutarlılık gösterdiği saptanmıştır. Kullanılan kesme taşları, boyutlarına dayanarak söz konusu dönem

içinde *küçük, orta ve büyük boy* olarak gruplandırmak mümkün görünmektedir. Bu çerçevede, Seyfeddin Sungur ve Sebhavan türbelerinin tüm cepheleri ile, Ulaş Baba Türbesi'nin girişin iki yanındaki cephelerinde kullanılan kesme taşları, boyutları bakımından küçük grup içerisinde değerlendirmek olasıdır. Genel olarak diğer yapılarla kıyaslandığında ölçülerde nispeten belirli bir standardın yakalandığı bu yapılardan Seyfeddin Sungur Türbesi'nde taş boyutları 36 x 22 ila 44 x 13 cm, Sebhavan Türbesi'nde ise, 27.5 x 15.5 ila 40.5 x 20 cm arasındadır.

Taş boyutları yapıdan yapıya farklılık göstermekle beraber II. Kılıç Arslan ve İç Karaarlan türbeleri, Sakahane ve Küçük Karatay mescitleri ile, Karatay ve Sırçalı medreselerde orta boy olarak nitelendirebileceğimiz kesme taş kullanımını saptanmıştır. Bu yapılarda taş boyutları 51.5 x 48 cm ila 78 x 48 cm arasında değişmektedir.

Tahir ile Zühre Mescidi ve Ateşbaz Veli Türbesi'nde ise, büyük boyutlu taşlar yoğunluktadır. Bu yapılarda taş boyutları 103 x 76 cm ila 111 x 23.5 cm arasında çeşitlilik gösterir. Alâeddin Camii, Hoca Fakih Mescidi, Anonim Türbe gibi yapılarda ise, özellikle zemin seviyesinde devşirme malzeme kullanımına bağlı olarak boyutların daha da büyüdüğü dikkati çekmektedir. Bu boyutlar sırası ile 107 x 71.5 cm, 304 x 82 cm, 237 x 58 cm'dir.

Kesme taş yükseklikleri genel olarak 15 cm ila 110 cm arasında değişirken, incelenen dönem için sıklıkla tercih edilen boyutların 20-50 cm olduğu belirlenmektedir. Taşların uzunlukları ise 27 cm'den 114 cm'e varan bir çeşitlilik göstermekte, ancak özellikle 50-90 cm ölçülerindeki kesme taşların yoğun olarak kullanıldıkları tespit edilmektedir. Karamanoğulları Beyliği döneminde inşa edilen yapılarda kullanılan kesme taş boyutları, Selçuklu dönemine göre nispeten büyümüş olup, kabaca bir tasnifte daha çok orta ve büyük boyutlu taşlar grubu içinde değerlendirilebilecek niteliktedir.

Resim 33- Seyfeddin Sungur Türbesi batı cephe ayrıntı

Resim 34- Gömeç Hatun Türbesi güney cephe ayrıntı

Kaplama malzemesi olarak kullanılan kesme taşlarda, taşların kalınlıkları en az 14.5 cm, en fazla 53.5 cm olarak ölçülmüş olmakla birlikte burada da kullanımın 20-40 cm arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak tüm genellemelere rağmen yapılarda kullanılan kesme taş boyutlarından hareketle bir tarihlendirmeye gitmek, yapı türleri veya ölçeklerine bağlı olarak kesin özellikler saptamak imkanı yoktur. Buna karşılık, genel olarak taşların duvardaki yeri bakımından boyut olarak bir seçmeye tabii tutularak kullanıldığı gözlenmektedir. Ayrıca kesme taşların duvar örgüsü içine gelen yüzlerinin de işlenmiş olduğu derzlerin¹⁰ inceliklerine dayanılarak söylenebilir. En büyük boyutlu taşlar daha çok duvar köşelerinde değerlendirilmiş ve örgüde duvarın her

10 **Derz:** Duvarların yapımında üst üste ve yan yana gelen malzemelerin birbirlerine bağlanması için aralarına harc konan ve yüzeyleri dışta çizgi biçiminde görülen aralıklara derz denir. Üst üste gelen malzeme arasındaki derz yatay, yan yana gelen malzeme arasındaki derz ise dikeydir (Arseven, 1975:256'da derz "bitişi" olarak adlandırılmıştır).

iki yüzüne bağlantı gelecek şekilde dönüşümlü olarak değiştirilmiştir.

3.1.3. Teknik: İncelediğimiz dönemlerde tamamıyla veya kısmen kesme taştan inşa edilen yapılarda, cephe köşeleri, kapı ve pencere lentolarıyla söveleri dışında, yatay istif¹¹ türü yeğlenmiş, duvar örgülerinde genellikle taş sıraları arasında kalan derzlerin yatay bir düzlem teşkil ettiği düzenli teknik¹² uygulanmıştır. Bu tekniğin çeşitlemeleri özellikle türbelerde taş boyutları ve renk farklılığı ile cephelerde kuşaklar oluşturulması şeklinde görülür. Farklı renkte taş kullanımı ile cephelere aynı zamanda hareket de kazandırılmıştır. Ancak, taşların genişlikleri birbirinden farklı olduğundan, düşey derzlerde atlamalı sıralarda bir birlik yakalama imkanı genellikle yoktur.

Resim 35- II. Kılıç Arslan Türbesi güney cephe ayrıntısı

Resim 36- İnce Minareli Medrese doğu cephe ayrıntısı

11 **Yatay İstif:** Taş, tuğla, mermer veya kerpiç malzemenin uzun yüzlerinin aynı yatay eksen üzerine üst üste sıralar meydana getirecek şekilde yan yana sıralanmalarıdır. Bu istif türünde örgü çeşitlemeleri biçim, boyut, malzeme ve kaydırma yöntemindeki farklılığa bağlıdır.

12 **Düzenli Teknik:** Kendi sırası içinde eş yükseklikte olan kesme taşların aynı yatay doğrultu üzerinde kesintisiz olarak istiflenmesi ile oluşan tekniktir. Moloz taş örgüde düzenli teknik, yaklaşık eş boyuttaki düzensiz taşların yatay bir eksen oluşturacak şekilde istiflenmeleri ile meydana gelir.

Düzensiz teknik¹³ ise uygulandığı yapılardan bir kısmında inşa döneminin özelliklerini yansıtırken (İnce Minareli Medrese, Ateşbaz Veli ve Ulaş Baba türbeleri, Hoca Hasan Mescidi'nin minare kaidesi) diğerlerinde yapıların geçirdiği onarımların izlerini taşır (Hacı Ferruh Mescidi, Kesikbaş, Gömeç Hatun, Şeyh Osman Rumi türbeleri).

İnce Minareli Medrese ve Alâeddin Camii'nin içindeki payelerde kullanılan düz çerçeveli rustikalı örgüde taşların dışa bakan yüzleri düzeltilmeden bırakılmış, sadece taşın dört kenarı eşit ölçülerde düzlenerek bir çerçeve oluşturulmuştur.

Konya yapılarında moloz taş, hem örgü malzemesi, hem de kesme taş duvarlarda dolgu malzemesi olarak kullanılmış, bu tip duvarlarda örgü sıraları harçlı dolgu ile organik bir bütünlük yaratacak sağlamlıkta inşa edilmiştir. Örgüde ocaktan çıktığı gibi işlenmemiş olarak kullanılan moloz taşlar yatay olarak istiflenirken, genellikle taşların aynı doğrultu üzerinde yer almadığı düzensiz bir teknik meydana gelir. Ancak, düzenli moloz taş tekniğinin uygulandığı Alâeddin Köşkü, Tercüman ve Küçük Karatay mescitleri ile Tac'ül Vezir Türbesinde aynı yatay sıra üzerinde yer alan işlenmemiş taşların yüksekliklerinin bir birine yakın olmasına özen gösterilmiş, belirli aralıklarla yüksekliği daha az olan ince taşlar kullanılarak örgü düzleştirilmiştir. Boyut birliği gözetilmeden moloz taşın örgü malzemesi olarak kullanıldığı Beyhekim Mescidi, Karatay Medresesi ve Alâeddin Camii'nin yan ve arka cephelerinde de aynı şekilde cepheyi düzleştirerek bağlantıyı ve duvar yüzeyindeki yükün eşit olarak dağılımını sağlamak üzere bu kez ahşap hatıllar atılmıştır. Ayrıca moloz taş örgülü duvarlarda, duvarların, derinliğine yerleştirilen büyük taşlarla bağlandığı ve duvar köşelerinde büyük boyutlu taşlar kullanıldığı gözlenmektedir. Büyük moloz taş örgüler ara-

13 **Düzensiz Teknik:** Yatay sıralarda farklı yükseklikte taşların kullanılması nedeni ile yatay ve dikey derzlerin aynı eksen üzerinde olmadığı ve düzenli bir yatay ve dikey eksenin görülmediği tekniktir.

sında kalan boşluklar da, genellikle harç içine gömülmüş küçük taşlarla doldurulmuştur.

3.2. Tuğla Malzeme

Konya yapılarında kullanılan tuğlalar, bileşimle-
rindeki malzemeler nedeniyle, açık pembeden
boz renge kadar varan renk çeşitlenmeleri gös-
termekle beraber kırmızı renkli tuğla toprağının
daha fazla kullanıldığı tespit edilmektedir. Bu
tuğlalar, genellikle ince taneli ve sık dokuludur.
Ancak malzemenin niteliğine bağlı olarak göze-
neklili bir yapı gösteren örneklerle de rastlanır.

Selçuklu dönemi boyunca Konya'da inşa edilen ya-
pılarda, tuğla, örgü ve kaplama malzemesi olarak
iki farklı şekilde görülür. Bu dönemde tam, yarım
ve minare tuğlası ile kesme tuğla kullanılmıştır.

Resim 37- İplikçi Camii güney cephe, mihrabın ar-
kasındaki kemer

Resim 38- Bulgur Tekkesi Mescidi güney ve doğu
cepheler

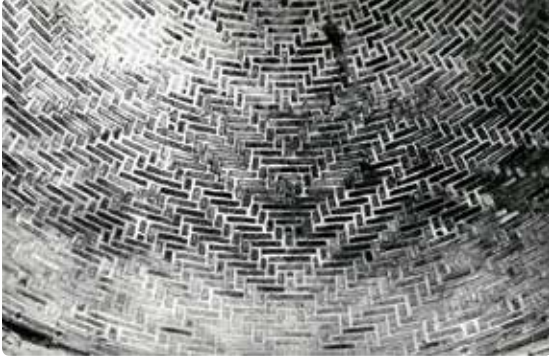
Tam ve yarım tuğlaların genellikle bir arada kul-
lanıldığı gözlenmekte, tam tuğlaların duvarlar-
da, yarım tuğlaların ise cephelerde değerlendiril-
diği görülmekte veya tam tersi bir uygulama
ile karşılaşılmaktadır. Tam ve yarım tuğlaların

birlikte kullanılmasında sıklıkla izlenen bir yön-
tem de yarım tuğlaların cephe köşeleri, örtü
sistemi, kapı ve pencere söve ve lentolarında
değerlendirilmesidir.

3.2.1. İstif Türleri: Tuğla örgülerde; *yatay, ya-
tay-dikey* ve *eğik* olmak üzere üç tür istif kulla-
nılmıştır. Yatay istif her iki dönemde de yoğun
olarak kullanılırken, yatay- dikey ve eğik istif¹⁴
Selçuklu dönemi yapılarında tercih edilmiştir.
Yatay istifin *düz örgü*, yatay-dikey istifin *balık
sırtı örgü* ve eğik istifin *başak örgü* olmak üzere
farklı temel örgü türü vardır. Cephelerde ve du-
varlarda genellikle yatay istif, düz örgü, şaşırt-
malı teknik kullanılırken, yatay-dikey istif¹⁵ yo-
ğun olarak örtü sisteminde karşımıza çıkar. Bu
istif türüne minare gövdelerinde ve kemer kö-
şeliklerinde rastlanır. Aynı istif türü, iç mekân-
da duvarların üst kısmında çini ve sırlı tuğla ile
birlikte süslemeye yönelik farklı uygulamalarda
da tercih edilmiştir. Yatay- dikey istif, balık sırtı
örgünün iki yöne yükselen derzli uygulamasıyla
İç Kararlan, Sırçalı, Beyhekim ve Tahir ile Züh-
re mescitleri ile Horozlu Hanın kubbelerinde kı-
rık çizgiler oluşturulmuştur. Derzlerin tek yöne
yükselmesiyle meydana gelen eğik çizgiler ise,
Beşarebey ve Zemburi mescitlerinde aynı za-
manda iç mekânda hareket sağlayan bir unsur
olarak uygulanmıştır. Yatay-dikey istifin Tac'ül
Vezir ve Kesikbaş türbeleri ile, İnce Minareli
Medrese ve Sahip Ata Hanikâhı'nda kubbe-
lerde, Tahir ile Zühre Mescidi ve Sırçalı Med-
rese'de ise, türbe tonozlarında uygulanmış
olması söz konusu istif türünün sadece belirli
bir yapı tipinde ve belirli bir zaman kesitinde
tercih edilmediğini, bütün yüzyıl boyunca yapı
türü ve ölçek farkı gözetilmeksizin kullanıldığını
ortaya koymaktadır.

¹⁴ **Eğik İstif:** Tuğlalar yatay doğrultu ile 45°'lik açı yapmak üze-
re eğik olarak istiflenirler. Üst üste sıralarda iki birim arasında
90°'lik açı oluşur. Eğik istifin biçimlendirdiği başak örgüde
yatay ve dikey derzlerin yerini eğik derzler alır.

¹⁵ **Yatay-Dikey İstif:** Bu istif türünde tuğlalar hem yatay, hem
de dikey olarak istiflenirler. Tuğlaların uzun kenarları yatay,
kısa kenarları dikey birimleri oluşturur. Başlangıçta balıksırtı
örgüyü şekillendiren bu istif türü kaydırma ve yön değiştirme
yöntemlerine bağlıdır.

Resim 39- Tahir ile Zühre Mescidi kubbe

Resim 43- Küçük Karatay Mescidi kubbe ayrıntı

Resim 40- Kesikbaş Kümbeti kubbe

Resim 44- Beşarebey Mescidi harim kısmı ile son cemaat yeri arasındaki pencere

Resim 41- Sırçalı Medrese giriş eyvanı önü kuzey duvar

Resim 42- İnce Minareli Medrese ana eyvan kemeri üst kısım

Aynı örgü türünde, kaydırma düzeninin değiştirilmesi ve derzlere çini birimlerin yerleştirilmesi sonucu baklava ve kırık çizgi dizileri, kufi yazı ve ona benzer düzenlemeler İnce Minareli Medrese kubbesinde, Sahip Ata Türbesinin doğu duvarında, Sırçalı Medrese'nin giriş eyvanında, Mevlâna Müzesi'nin doğusundaki türbe ile Küçük Karatay Medresesi'nde karşımıza çıkar.

Anadolu yapılarında fazla yaygın olmayan eğik istif türü ise, Zemburi, Küçük Karatay, Aksinne, Hoca Hasan mescitleri ve Sahip Ata Türbesi ile Karatay Medresesi'nin türbe mekanında örtü sisteminde, Beşarebey Mescidi'nde son cemaat yeri ile harim kısmı arasındaki pencerelerin kemer köşeliklerinde uygulanmıştır. Eğik istifin kullanımına dayanarak yüzyıl içinde herhangi bir tarihlendirmeye gitme olanağı yoktur.

3.2.2. Tuğla Boyutları: 13. yüzyıl boyunca Konya yapılarında kullanılan tam ve yarım tuğlalarda farklı boyutlarla karşılaşılmaktadır. Yarım tuğlaların boyutları örgü içindeki yerine göre değiş-

mekle birlikte 12. yüzyılın ikinci yarısından 13. yüzyılın sonuna kadar üretilen boyutlar genellikle 20-21 x 9-9.5 x 4-4.5 cm, 21.5-22 x 9-10 x 4.7 cm'dir. Uzun kenarın, kısa kenarın veya kalınlığın arttığı örnekler de mevcuttur (Tuğla boyutları Alâeddin Camii ve Halka Begüş Mescidi'nde 22 x 11-12 x 4-6 cm, İplikçi Camii'nde 23 x 11 x 5 cm ve Bulgur Tekkesi'nde 24-25 x 9-9.5 x 4.5 cm'dir). Bezeme, istif ve kaydırma düzenine uyum gibi sebeplerle daha küçük boyutlu yarım tuğlalara da rastlanmaktadır. Beşarebey Mescidi'nin son cemaat yerindeki pencerelerin kavsara köşeliklerinde bu boyutlar 14-15 x 9.5-10 x 4-4.5 cm'ye inerken, Sahip Ata Türbesi'nin doğu duvarında 12-13 x 7-8 x 4 cm, Sahip Ata Camii'nin minare gövdesinde ise, 10 x 5-6 x 4 cm'dir. Bu boyutların tuğlanın örgüdeki kullanımına uygun olarak üretildiği veya belli boyutlarda üretilen tuğlaların kırılarak ya da kesilerek istenilen biçimlerin elde edildiği düşünülebilir.

Resim 45- Mursaman Türbesi güney cephe dikdörtgen pano ayrntı

Resim 46- Mursaman Türbesi güney cephenin batısı

13. yüzyıl boyunca Konya yapılarında sıklıkla kullanılan tam tuğla boyutları 20.5-21.5 x 20.5-21.5 x 4.2-4.5 cm, 21.5-22 x 21.5-22 x 4.5 cm ve 23 x 23 x 5 cm olarak saptanmıştır.

Ancak Karamanoğulları döneminde büyük bir onarım geçiren İplikçi Camii'nin batı cephesinin güneyinde kenar uzunluklarının 26-27 cm, Abdülmümin Mescidi'nde ise, 30 cm olduğu görülmektedir. Tam tuğlaları boyutlarına göre kümelendirmek genel hatları ile mümkün olmakla birlikte yüzyılın belirli dönemlerindeki dağılımı için kesin özellikler belirleme imkânı yoktur. Bu malzeme, duvar örgüsü, geçiş ve örtü sisteminde yoğun olarak, minare gövdesinde ise, daha az sayıda örnekte görülür.

3.3. Harç¹⁶ Analizi: İncelediğimiz dönem boyunca Konya'da inşa edilen eserlerde düz örgülerde kireç harç¹⁷ kullanılmasına karşın, süslü geometrik örgülerde alçı harç¹⁸ tercih edilmiştir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Bölümü Malzeme Laboratuvarında¹⁹ 12. yüzyılın ikinci yarısından, 13. yüzyılın sonuna kadar Konya'da inşa edilen yapılarda kullanılan harcın bileşimini belirlemek amacıyla, kısıtlı sayıda örnek üzerinde analizler yapılmıştır (Aktaş, 1988:276-322).²⁰ Harcın içinde kireç ve agrega²¹ dışında saman, kil,

16 **Harç:** Duvar örerken taşların veya tuğlaların aralıklarını doldurmak, birbirine bağlamak veya duvar yüzlerini sıvamak için kullanılan malzemedir.

17 **Kireç Harç:** Kalker, dolomit, mermer, tebeşir ve manyezit gibi taşların iki parça halinde kırılıp kireç ocaklarında (850-1400 C) pişirilmesi sonucu havada veya suda katılaşma özelliği gösteren, beyaz renkli, inorganik bir bağlayıcı türüdür (Bayazit, 1977: 86).

18 **Alçı Harç:** Alçı taşının çeşitli derecelerde pişirilmesi sonucu elde edilen, su ile karıştığında kısa sürede katılaşma özelliği gösteren, beyaz renkli, inorganik esaslı bağlayıcı türüdür (Eriç, 1978:25). Alçı harç, kalıpsız kemer ve kubbe inşaatı yanı sıra, esas olarak süslü geometrik örgülerde kullanılır (Bakırer, 1981:51).

19 Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Bölümü Malzeme Laboratuvarında harç analizlerini yapma imkânı sağlayan ve bu çalışmayı yönlendiren Prof. Dr. Emine Caner, Esergöl İnalpulat ve Doç. Hasan Böke'ye teşekkür ederim.

20 Bu analizlerde harçların kabaca bileşimi, harç içindeki kireç ve agrega oranları, agrega içindeki organik maddeler ile kumun renk, şekil ve büyüklüğü belirlenmiştir. 20 yapıdan toplanan örnekler harç, sıva ve çini hamurudur. 17 si harç olan bu örnekler, 6 türbe, 3 mescit, 1 cami, 1 köşk ve 1 hamamdan alınmıştır.

21 **Agrega:** İnorganik veya organik esaslı bağlayıcılarla birleşerek sun'î taş yapımında kullanılan doğal taşların çeşitli atmosfer etkileri sonucunda ufalanmış şekline veya sun'î olarak bu amaçla yapılmış malzemelere denir (Akman-Güner-Aksoy, 1987:104).

tuğla kırığı, kömür ve kül²² olduğu, Sahip Ata, Ulaş Baba, Şeyh Alaman türbeleri ile Sahip Ata Hamamı'nda horasan harcı²³ kullanıldığı saptanmıştır. Harcın bağlayıcılığını artırmak üzere kullanılan kıla sadece Ulaş Baba Türbesi ile Küçük Karatay ve Sakahane mescitlerinden alınan harç örneklerinde rastlanmıştır. Buna karşılık saman, Sahip Ata Hamamı'ndan alınan harç dışındaki örneklerimizin hepsinde çıkmış²⁴, ayrıca harçlar içinde, çeşitli renk ve dokularda köşeli ve yuvarlak tanecikler, yine aynı biçimlerde kuarslar ve mikaların olduğu tespit edilmiştir. Taneciklerin biçim ve renk olarak bir birine benzerlik göstermesi çevrede bulunan yerel bir kum yatağından faydalandığı ihtimalini akla getirmektedir.

Değerlendirdiğimiz çok kısıtlı sayıdaki örnek çerçevesinde, farklı türde malzeme örgüleri arasında kullanılan harçlarda kireç-agrega oranı açısından bir farklılık belirlenememiş²⁵, kireç oranının %77 gibi çok yüksek olduğu Sahip Ata Hanikâhı ve Sahip Ata Türbesi'nden alınan harçlarda kömürün de diğer örneklerle göre çok

daha yoğun olarak kullanıldığı saptanmıştır.

Harçlar, analiz sonucu agrega-kireç oranı, agrega dağılımı ve görsel benzerliklerine dayanılarak önce iki gruba, ardından kendi aralarında alt gruplara ayrılmıştır. Agreg-a-kireç oranına dayanılarak yapılan gruplamada, sadece Konya yapıları çerçevesinde, çok kısıtlı sayıda örneğin analiz sonuçlarına göre 12. yüzyılın ikinci yarısı ve 13. yüzyılın ilk yarısında üretilen harçlarda agrega oranı kireç oranından fazlayken, yüzyılın ikinci yarısında kireç oranının arttığı agrega oranının ise azaldığı tespit edilmiştir. Harçlar içinde kireç oranı en az %38 (Alâeddin Camii), en çok %77 (Sahip Ata Hanikâhı) olarak belirlenmiştir.

Resim 47- Ulaş Baba Türbesi kubbe ayrıntı

Resim 48- Alaeddin Camii ibadet mekânı mihrap önü kubbesi taşıyan kemerin kuzey yüzü

22 Konya Alâeddin Camiinin batı duvarı harcı içerisinde odun külü ve kömür parçacıkları ile kil tespit edilmiştir. Aynı tür harca İnce Minareli Medrese'nin minare temelinde, İç ve Dış Kale surları kalıntılarında, Sahip Ata Hanikâhı, Karatay Medresesi, Sakahane Mescidi ve Sırçalı Medresede de rastlanmıştır (Dülgerler- Yıldız, 2001: 251-255).

23 **Horasan Harcı:** Elenmiş tuğla-kiremit tozu, kireç ve su karışımından yapılan bir tür harçtır (Sözen- Tanyeli, 1986:106). Hamamlar, su hazneleri, su künkleri gibi suyu tutması ve sağlam olması gereken yapıların duvar ve kubbelerinde kullanılmıştır. Horasan harcının yapımında; kullanılan tuğlanın yeni ve iyi pişmiş olması, horasanın içindeki parçacıkların incelik oranının yeterli düzeyde olması, kirecin iyi söndürülmüş ve bekletilmiş olması önemlidir (Akman-Güner-Aksoy, 1987:104).

24 Harç örnekleri II. Kılıç Arslan Köşkü'nden taş-taş, tuğla-tuğla ve kerpiç-kerpiç, Alâeddin Camii'nden iki yerde taş-taş, Hoca Fakih Mescidi'nden taş-mermer, Sakahane Mescidi'nden taş-taş, Küçük Karatay Mescidi'nden tuğla-tuğla, Seyfeddin Sungur Türbesi'nden iki yerde taş-taş ve bir yerde tuğla-tuğla, Ulaş Baba Türbesi'nden tuğla-tuğla ve taş-taş, Sahip Ata Hanikâhı'ndan çini karo-tuğla, Sahip Ata Hamamı'ndan tuğla-tuğla ve Şeyh Alaman Türbesi'nden taş-taş arasından alınmıştır.

25 S. Tunçoku, Konya'da bulunan Tahir ile Zühre Mescidi, Beyşehir Kubadabad Sarayı ve Akşehir'deki Selçuklu yapılarının harçlarını değerlendirdiği bir çalışmada tuğla örgü harçlarının taş örgü harçlarına kıyasla %10 dolaylarında hafif olduğunu belirlemiş, tuğla örgülerden alınan harçlarda bulunan kireç oranının taş örgü harçlarda bulunan kireç oranından daha fazla olduğunu kaydetmiştir (2001:349-354).

Anadolu Selçukluları ve Beylikler dönemlerinden günümüze tamamiyle sıvalı örnekler gelmemiş olmakla birlikte, bazı kalıntılar bu dönemlerde inşa edilen yapıların sıvanmış olabileceğini düşündürmektedir. Konya yapılarından, orijinal olduklarını sandığımız birkaç sıvalı örnek günümüze ulaşmıştır. Bunlardan, II. Kılıç

Arslan Köşkünde mevcut kalıntının doğu duvarında, büyük bölümü dökülmüş olmakla birlikte bej rengi bir sıva mevcuttur.²⁶ Bu sıvanın üzerine, sarı ve kırmızı renkler kullanılarak tuğla şekilleri çizilmiştir. İplikçi Camii'nde, güney cephenin batısında yer alan minare kaidesinin altında, yine bej rengi sıva kalıntıları görülmektedir. Bunun üzerinde de, sarı, kırmızı tonları ve kahverengi ile yapılan, ancak ne olduğu tam olarak anlaşılmayan bir bezeme saptanmıştır. Ulaş Baba Türbesi'nde ise, değişik bir uygulama ile karşılaşmaktadır. Burada, mescit hücrelerinin tuğla kubbesinin yüzeyi sıvanmış, kubbe kavsinden başlayarak kilit taşına kadar devam eden, birbiri üzerine binen ve yukarıya doğru küçülen yarım daire kemer şekilli süslemede, kemerler farklı renklere boyanmıştır.

Ayrıca, tuğla ile örülmüş duvarların, sadece derzlenip, derz yüzeylerinin renkli çizgilerle belirginleştirildiği ve bezendiği örnekler de mevcuttur. Bunlarda, derzler üzerine açık kırmızıdan koyu kırmızıya varan renk tonlarında düz, kırık ve üçgen çizgiler uygulanmıştır. Alâeddin Camii'nin mihrap önü kubbesini taşıyan kemer ve paye derzlerinde, üçgenler, düz ve kırık çizgiler, İç Karaarlan ve Beşarebey mescitleri ile Tac'ül Vezir, Seyfeddin Karasungur ve Kalender Baba türbeleri derzlerinde ise, düz çizgiler görülür.

4. Sonuç

Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemlerinde Konya yapılarında malzeme olarak kesme taş, moloz taş, devşirme malzeme, mermer, tuğla, kerpiç ve ahşap kullanımı gibi çeşitlilik söz konusudur.

Ana yapı malzemesi taş olmakla beraber, tuğlaya da büyük ölçüde yer verilen Selçuklu dönemi Konya yapılarından sonra, Karamanoğulları Beyliği döneminde de, işlev ve ölçek farkı gözetilmeksizin taşın her türlü yapıda kullanılmaya devam ettiği görülür. Buna karşılık tuğla kullanımında bir azalma söz konusudur. Özellikle süsleme amacıyla gerçekleştirilen tuğla

²⁶ İ. H. Konyalı, Köşk'ün alt kısmının, yumurta, civa, bal ve kırık ile hazırlanan mermer gibi bir harçla sıvandığını ileri sürer (1964:181).

kaplamalar 13. yüzyılın sonlarından itibaren kullanım alanından çekilmiştir.

Selçuklular döneminde kesme taş, bilhassa cami, medrese ve kervansaray gibi büyük ölçekli yapılar için seçilirken; tuğla, mescit ve türbe gibi küçük ölçekli yapıların tercih edilen malzemesi olmuş, büyük ölçekli yapılarda, belirli bölümlerde ve üst örtüde kullanılmıştır. Her iki malzeme de, bu dönemde hem yapısal amaçlarla, hem de süsleme amacıyla değerlendirilmiştir. Mermer ise, daha çok kapı ve pencere lentolarıyla sövelerinde kullanılmış, portallerde de renkli taşlarla birlikte yer bulmuştur. Devşirme malzeme, işlevine uygun olarak kullanımının yanında örgü ve vurgu malzemesi olarak da değerlendirilmiş, özellikle Dış Kale'nin inşası sırasında bilinçli bir seçimle süsleme amacıyla kullanılmıştır. Ahşap malzeme, daha az olmakla birlikte, bir yandan destek ve örtü sisteminde karşımıza çıkarken, öte yandan duvar örgüsü içinde hatıl olarak yer almıştır. Selçuklu dönemindeki malzeme kullanımı, Karamanoğulları Beyliği döneminde de ana hatları ile devam etmiş, taş, ayrıntıda birtakım farklılıklarla birlikte aynı yoğunlukta kullanılırken, tuğla kullanımında bir azalma olmuş, Selçuklu döneminde süsleme olanaklarından yararlanan tuğla, Karamanoğulları döneminde sadece yapı malzemesi olarak değerlendirilmiştir.

Kesme taş ile inşa edilen yapılarda düzenli teknik yoğunlukta iken, moloz taş duvarlarda malzemenin yapısından kaynaklanan bir düzensizlik hakimdir. Tuğla örgülerde yatay istif daha çok cephe ve duvarlarda kullanılırken, yatay-dik key istif ve eğik istifin örtü sistemi ve yapıların belirli bölümlerinde yoğunlaştığı görülür.

Selçukluların başkenti Konya'da malzeme kullanımını Anadolu'daki diğer çevrelerle paralellik göstermekle birlikte, tuğla kullanımının bu çevrelere oranla daha yoğun olduğu ve Konya'nın malzeme seçiminde belirli ölçülerde de olsa Büyük Selçuklu geleneğini devam ettirdiği gözlemlenir.

Kaynaklar

Akman, M. Süheyl-Güner, A- H. İ., Aksoy (1987). "The History and Prorerties of Khorasan Mortar and Concrete", *I. Uluslar arası Türk ve İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi, 28 Nisan- 2 Mayıs 1986*, I. Cilt, İstanbul.

Aktaş, Azize (1988). *Konya'daki Anadolu Selçuklu Yapılarında Malzeme ve Teknik*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2 Cilt, Ankara.

Aktaş Yasa, Azize (2001). "Eski Çağdan 20. Yüzyıla Seyahatnamelerdeki Konya Kalesi", *Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı, Sanat Yazıları*, Editör: Mustafa Denктаş- Yıldırım Özbek, Kayseri: Kayseri Büyük Şehir Belediyesi Personel ve Eğitim Dairesi Yayınları. No: 36.

Arıkan, Mustafa (1963). *Mermercinin El Kitabı*, Ankara: Türkiye Ticaret Odası, Sanayi Odası ve Ticaret Borsası Birliği Maden Yardım Komisyonu Yayını, No: 3.

Arseven, Celal Esat (1975). *Sanat Ansiklopedisi*, III-IV, İstanbul: MEB Yayınları.

Bakırer, Ömür (1961). "Hacı Ferruh Mescidi", *Vakıflar Dergisi*, 8, s. 171-184.

Bakırer, Ömür (1971). "Anadolu'da XIII. Yüzyıl Tuğla Minarelerinin Konum, Şekil, Malzeme ve Tezyinat Özellikleri", *Vakıflar Dergisi*, 9, s. 337-367.

Bakırer, Ömür (1972). "Anadolu Selçuklularında Tuğla İşçiliği", *Malazgirt Armağanı*, Ankara, s.187-203.

Bakırer, Ömür (1981). *Selçuklu Öncesi ve Selçuklu Dönemi Anadolu Mimarisinde Tuğla Kullanımı*, 2 Cilt, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları.

Bakırer, Ömür (1984). "Selçuklu Dönemi Konya Yapılarında Tuğla Kullanımı", *Konya*, Haz.: F. Halıcı, Ankara, s. 77-84.

Bakırer, Ömür (1991). "Anadolu Mimarisinde Taş ve Tuğla İşçiliği", *Başlangıcından Günümüze Türk Sanatı*, Koordinatör: M. Önder, Ankara, s. 255-280.

Bakırer, Ömür (1995), "Anadolu Selçuklu Mimarisinde Yapı Malzemeleri", *IV. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri, 25-26 Nisan 1994*, s. 165-181.

Bakırer, Ömür (2002a). "Tuğla, Ahşap, Cam", *Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı*, Editör: Doğan Kuban, İstanbul, s. 291-307.

Bakırer, Ömür (2002b). "Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süreklilik ve Değişim", *Türkler*, Cilt:7, Ankara, s. 828-834.

Bayazıt, Ömer Lütfi (1977). *Yapı Malzemesi Notları*, Ankara.

Binan, Muhittin (1961). *Tabii Taş Duvar*, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Yayını.

Davey, Norman (1961). *A History of Building Materials*, London: Johns Hopkins University Press and the Society for the History of Technology.

Demiriz, Yıldız (1969-70). "Atabey'deki Ertokuş Medresesinde Bizans Devrine Ait Devşirme Malzeme", *Sanat Tarihi Yıllığı*, 4, s. 87-100.

Demiriz, Yıldız (1978). "Koçaş Köyü Camii", *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Özel Sayı*, 9, s. 75-102.

Duran, Remzi (2001). "Selçuklu Yapılarında Tuğla Geleneğinde Taş Duvar Kaplaması Örneği Olarak Konya Kalenderhane Türbesi", *I. Uluslar arası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi, Bildiriler-I*, Konya, s. 263-268.

Dülgerler, Osman Nuri - M. Yıldız (2001). "Selçuklu Dönemi Konya Yapılarında Kireç Harcı İçerisinde Kül Kullanımı", *I. Uluslar arası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi, Bildiriler-I*, Konya, s. 251-255.

Eriç, Murat (1978). *Yapı Malzemeleri*, Cilt II, İstanbul: Kazmaz Matbaası.

Eriç, Murat (1980). "Kerpiç Eski Eserlerin Onarımı ve Korunmasında Bir Araştırma", *Üçüncü Uluslar arası Kerpiç Koruma Sempozyumu (29 Eylül-4 Eylül 1980)*, Ankara.

- Günsoy, Orhan (1969). *Yapı*, İstanbul: Arı Kitabevi Matbaası.
- Hasol, Doğan (1979). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Kinneir, J. M. (1818). *Voyage dans l'Asie mineure, l'Arménie et le Kurdistan, dans les années 1813 et 1814*, tome I, Paris.
- Konyalı, İbrahim Hakkı (1964). *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, Konya.
- Kuban, Doğan (1972). "Anadolu Türk Mimarisinde Bölgesel Etkenlerin Niteliği", *VII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Tebliğler*, Ankara, s. 382-395.
- Kuban, Doğan (1980). *Mimarlık Kavramları, Mimarlığın Kuramsal Sözlüğüne Giriş*, 2. baskı, İstanbul: Çevre Yayınları.
- Laborde, A. L. (1838). *Voyage de l'Asie Mineure*, II Cilt, Paris.
- Moltke, Helmut von (1917). *Briefe über Zustaude und Begebenheiten in der Türkei aus den Jahren 1835 bis 1838*, Berlin.
- Olivier, G. A. (1807). *Voyage dans l'Empire ottoman, l'Égypte et la Perse*, tome 3, Paris.
- Oral, M. Z. (1961). "Konya'da Sırçalı Medrese", *Belleterin*, XXV/ 99, s. 355-396.
- Ögel, Semra (1986). *Anadolu Selçuklu Sanatı Üzerine Görüşler*, İstanbul: Matbaa Teknisyenleri Basımevi.
- Önder, Mehet (1971). *Mevlâna Şehri Konya*, Ankara: Konya Turizm Derneği Yayınları.
- Öney, Gönül (1970). "Anadolu Selçuklu Mimarisinde Antik Devir Malzemesi", *Anadolu (Anatolia)*. XII (1970). s. 17-38.
- Postacioğlu, B. (1969). *Yapı Malzemeleri Dersleri, Bağlayıcı Maddeler*, İstanbul: LTÜ Teknik Okulu Yayını, Sayı: 73.
- Sözen, Metin - Tanyeli, U. (1986). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Şaman Doğan, Nermin -Yazar, T. (2007). "Ortaçağ Anadolu Türk Mimarisinde Devşirme Malzeme Kullanımı", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 24(1). 209-230.
- Tanyeli, Uğur - G. Tanyeli (1989). "Osmanlı Mimarlığında Devşirme Malzeme Kullanımı (16.-18. Yüzyıl)", *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4 (Nisan 1989)dan Ayrı Basım, s. 23-31.
- Taymaz, H. (1973). *Yapı*, I. Cilt, Ankara.
- Tekçam, Tamay (2011). *Arkeoloji Sözlüğü*, 2. Baskı, İstanbul: Alfa BasımYayım Dğıtım Ltd. Şti.
- Temple, Ç. (2013). *Konya/İkonion ve Çevresinde Bulunan Bizans Dönemi Taş Eserleri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2 Cilt, Ankara.
- Tunçoku, Sarp (2001). "Anadolu Selçuklu Dönemi Konya Yapılarında Harç Özellikleri", *I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi, Bildiriler-II-*, Konya, s. 349-354.
- Turani, Adnan (1980). *Sanat Terimleri Sözlüğü*, 4. baskı, Ankara: Toplum Yayınları.
- Yavuz, Aysıl Tükel (2002). "Anadolu Selçuklu Mimarisinin Yapı Özellikleri", *Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı*, Editör: Doğan Kuban, İstanbul, s. 271-289.

Ekler

Tablo 1: Selçuklu Dönemi Konya Yapılarında Kesme Taş Kullanımı

Yapının Adı	Tarih	Yeri	İstif türü	Örgü türü	Teknik	Malzeme	Boyut	Harç	Yatay Derz	Dikey Derz
II. KILIÇ ARSLAN KÖŞKÜ	(1156-1192)	Alt seviyede, doğu cephenin kuzey ve güney, duvarın doğu ve batı köşelerinde	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Beyaz renkli sert dokulu taş	Doğu duvarın güneyinde 64x48 cm 58x22.5x48 cm	Beyaz kireç harç	Büyük boyutlu kesme taşların köşelerde moloz taş ve tuğla ile birlikte kullanılması nedeniyle belirli bir derz ölçüsü yoktur	
II. KILIÇ ARSLAN TÜRBESİ	(1156-1192)	Cepheler ve duvarlar	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik üstlük pence-re rin altına kadar taşların dört kenarı pahlı	Pembe renkli, yumuşak dokulu Sille taşı	Batı cephe 73x53.5 cm Kuzey cephe 48x30 cm	Beyaz kireç harç	0.1 cm	0.1 cm
HACI FERRUH MESCİDİ	612H./1220M.	1-Cepheler	Yatay istif	Düz örgü	Düzensiz teknik	Sarımsak renkli, ince gözenekli ve pürüzlü yüzeyli Gödene taşı	Doğu cephenin güneyinde 72x42 cm 29x20 cm Doğu cephenin kuzey köşesinde 72.5x37x31.5 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
		2-Harim kısmı, son cemaat yeri ve geçişler	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Gri renkli, yumuşak dokulu ve parlak yüzeyli Kiçi Muhsine taşı	Harim kısmı kuzey duvar 40x40 cm 54x38x21 cm	Beyaz kireç harç	0.1 cm	0.1 cm
ŞEKER FURUŞ MESCİDİ	617H./1220M.	Batı cephe zeminden 192 cm yüksekliğe kadar	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sarı renkli, gözenekli ve pürüzlü yüzeyli Küfeki taşı	Batı cephenin güneyi 73x47.5 cm 30x47 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
ALAEDDİN CAMİİ	(1116-1156) (1156-1192) (1220-1237)	1-Kuzey cephe, orta bölüm. Cephede yer yer farklı malzeme kullanımı	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Küfeki taşı ile gri taş	Portalin doğusunda alta 147.5x56 cm 27.5x27.5 cm	Derzler çimento harcı ile yenilenmiş, grj. beyaz kireç harç	0.5-1 cm	0.5-1 cm
		2-Kuzey cephe doğu bölüm	Yatay istif	Düz örgü	Devşirme malzemenin boyutuna uygun düzenli teknik	Beyaz renkli, sert dokulu, iri gözenekli taş	İki kornişle bölünen cephede, kornişin altında 26x21 cm 70x38 cm			
		3-Kuzey cephe batı bölüm	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Açık gri renkli, sert dokulu, gözenekli taş	Kapının doğusunda 107x79.5 cm 68.5x48.5 cm	Derzler yeni orijinal harç görünmüyor	0.5-1 cm	0.5-1 cm
		4-Mihrap önü kubbeli bölümün kuzeyinde doğu ve batıdaki payeler	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Kiçi Muhsine taşı	Doğudaki payenin batı yüzünde 39x64x40 cm Batıdaki payenin doğu yüzünde 68x35x35 cm	Beyaz kireç harç	0.5-1 cm	0.5-1 cm
HALKA BEGÜŞ MESCİDİ	618H./1221M.	Batı cephe	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sille taşı	Giriş kapısının kuzeyinde 31.5x40 cm, güneyinde 11x33 cm	Beyaz kireç harç	0.5-1 cm	0.5 cm

Yapının Adı	Tarih	Yeri	İstif türü	Örgü türü	Teknik	Malzeme	Boyut	Harç	Yatay Derz	Dikey Derz
HOCA FAKİH TÜRBESİ	618H./1221M.	Cepheler, kubbe kasnağı	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sille taşı ve yer yer beyaz renkli sert dokulu taşlar	Güney cephenin batı köşesi 92x31x33 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
ALİ GAV ZAVİYESİ	13.yy ilk çeyreği	Ana eyvan ve iki yanındaki mekânların alt bölümleri ile cephe köşeleri	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sille taşı ve Gödene taşı	Ana eyvanın doğusunda 66x50x35 cm 30x43 cm 37x40 cm	Beyaz kireç harç	0.1 cm	0.1 cm
ANONİM TÜRBE	13.yy ilk çeyreği	Kaide	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Beyaz renkli, sert dokulu, iri gözenekli taş	Kaidenin kuzey cephesinde 169x81 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
İÇ KARA ARSLAN MESCİDİ	13.yy ilk çeyreği	Batı cephe, altta bir sıra	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sarımsak gri renkli, yumuşak dokulu taş	Giriş kapısının güneyinde 42.5x45 cm pencerenin kuzeyinde 37.5x50 cm	Beyaz kireç harç	0.1 cm	0.1 cm
İÇ KARA ARSLAN TÜRBESİ	13.yy ilk yarısı	Cephelerde kasnağa kadar	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sille taşı ve yer yer sarımsak gri renkli, iri gözenekli taşlar	Güneydoğu köşe 43x15x41 cm Güneydoğu cephe 69x39 cm 70x40 cm	Beyaz kireç harç	0.5cm	0.5-1cm
GÜHERTAŞ TÜRBESİ	13.yy ilk yarısı	Cephenin alt kısmında, iki sıra halinde	Yatay istif	Düz örgü	Düzensiz teknik	Beyaz renkli, sert dokulu, iri gözenekli taş	Kuzey cephenin batı köşesi 100x79x27 cm Kuzey cephede altta 115x85x35 cm	Beyaz kireç harç	2-3 cm	2-4 cm
SIRÇALI MEDRESE	640H./1242M.	Giriş cephesi, revak kemerleri	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Kiçi Muhsine taşı	Doğu cephenin kuzeyinde 67.5x46.5 cm 35.5x53 cm	Beyaz kireç harç	0.5-1 cm	0.5-1 cm
KÜÇÜK KARATAY MESCİDİ	646H./1248M.	Kuzey cephe, pencere ve kapı çerçeveleri, cephe köşeleri	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Küfeki taşı	Kuzey cephenin doğu köşesi 82x48x35 cm 115x60 cm	Beyaz kireç harç	0.2 cm	0.2 cm
HOROZLU HAN	644-647H./1246-1249M.	İçte duvarlar ve payeler	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik renk almaşığı	Sille taşı ve Gödene taşı	Payelerde Sille taşı 113x27x40 cm Gödene taşı 65x47 cm 87x47 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm

Anadolu Selçuklu Ve Beylikler Dönemi Konya Yapılarında Malzeme Kullanımı Ve Yapım Teknikleri

Yapının Adı	Tarih	Yeri	İstif türü	Örgü türü	Teknik	Malzeme	Boyut	Harç	Yatay Derz	Dikey Derz
KALENDER BABA TÜRBESİ	13.yy ilk yarısı	1-Cephelerde, bu günkü zeminden 92 cm yüksekliğe kadar	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Beyaz renkli, sert dokulu, iri gözenekli taş	Doğu cephe 1.sıra 160x60 cm 2.sıra 61x60 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
		2-Mahzen hücrelerinin duvarları, kemerler ve tonoz	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Beyaz renkli, sert dokulu, iri gözenekli taş	Kemerde 92x29x51cm kuzeybatı duvarda 102x61.5 cm 38x34 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
ULAŞ BABA TÜRBESİ	13.yy ilk yarısı	1-Mescit hücrelerine girişi sağlayan kapı düzenleme-sinde	Yatay istif	Düz örgü	Düzensiz teknik	Beyaz renkli, gevşek dokulu, iri gözenekli taşı	Girişin doğu ve batısında 80x63x21 cm 10x25 cm	Beyaz kireç harç	4-4.5 cm	3.5 cm
		2-Güneydoğu ve güneybatı cepheler	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sille taşı	Güneydoğu cephe 35x14.5 cm 33x14 cm	Bej renkli kireç harç üstünde arada 1.5-2cm lik boşluk kalacak şekilde paralel çizgiler	4 cm	4 cm
KARATAY MEDRESE-Sİ	649H./1251M.	Doğu cephe	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Küfeki taşı	Portalin kuzeyinde 55x45 cm 68x45 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
ABDÜL MÜMİN MESCİDİ	674H./1275M.	Doğu cephe zeminden 255cm yüksekliğe kadar ve cephe köşeleri	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Doğu cephede Sille taşı, diğer cephelerin köşelerinde Gödene taşı	Doğu cephenin güneyinde 92x60 cm Güney cephenin batı köşesinde70x88x40 cm	Derzler çimento harcı ile yenilenmiş orjinal harç görünümü-yor	0.5-1.5 cm	0.5-1.5 cm
SIRÇALI MESCİT	656H./1258M.	Son cemaat yeri	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sarı renkli, yumuşak dokulu, iri gözenekli ve beyaz renkli taş	49.5x38 cm 60x48 cm 43.5x49 cm	Açık pembe renkli kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
SEYFED-DİN KARA SUNGUR TÜRBESİ	13. yy ikinci yarısı	Cepheler	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik, taşların üstü kazıma tekniği ile bezenmiş	Sille taşı	Doğu cephe 49.5x22 cm Doğu cephenin güney köşesi 44x13x24 cm	Beyaz kireç harç. Harcın bileşiminde tuğla kırığı, kömür, saman, kil, bol miktarda mika ve kum	0.1 cm	0.1 cm
SAHİP ATA HANIKAHI	668H./1260-70M.	Doğu cephe, yapıya girişi sağlayan koridorda 210 cm yük. kadar ve portalin kuzeyindeki birimlerde	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Portalde Kiçi Muhsine taşı, diğer bölümlerde Sille taşı	Doğu cephede portalin kuzeyindeki birim 82x28x44 cm 25x46 cm koridorun kuz. duvarında 105x38 cm	Beyaz kireç harç	0.5-1 cm	0.5-1 cm

Yapının Adı	Tarih	Yeri	İstif türü	Örgü türü	Teknik	Malzeme	Boyut	Harç	Yatay Derz	Dikey Derz
İNCE MINARELİ MESCİT	656-678H./1258-1279M.	Minare kaidesi	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Kiçi Muhsine taşı	Minare kaidesi, güney cephe 114x48x32 cm batı cephe 128x47x32 cm	Beyaz kireç harç	0.1 cm	0.1 cm
İNCE MINARELİ MEDRESE	656-678H./1258-1279M.	Doğu cephe ve giriş mekânı	Yatay istif	Düz örgü	Düzensiz teknik	Kiçi Muhsine ve Sille taşı	Portalın kuzeyinde 65.5x43x32 cm doğu cephenin kuzeyi 71x63 168x61 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
TAHİR İLE ZÜHRE MESCİDİ	678H./1280M.	Kuzey cephe zeminden 170 cm yük. kadar	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sarımttrak beyaz renkli, sert dokulu, iri gözenekli taş	Giriş kapısının batısında 63x53 cm doğusunda 103x76 cm	Beyaz kireç harç	1.5-2 cm	2-2.5 cm
SAKAHANE MESCİDİ	678H./1280M.	Güney cephede zeminden itibaren 7 sıra halinde	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sille taşı	Cephenin batısında 92x47.5 cm doğu pencere altı 64x42 cm	Beyaz kireç harç. Harç bileşimi %50 kireç, saman, kil, tuğla kırığı, mika ve kum	0.5 cm	0.5 cm
HOCA HASAN MESCİDİ	13. yy ikinci yarısı	Minare kaidesi	Yatay istif	Düz örgü	Düzensiz teknik	Beyaz renkli, iri gözenekli, sert dokulu taş	Minare kaidesi-nin kuz. cep. 25x32 cm 93x30 cm 42x21 cm	Derzler çimento harcı ile yenilenmiş	0.5 cm	0.5 cm
KESİKBAŞ KÜMBETİ	13. yy ikinci yarısı	Cephele ve duvarlar	Yatay istif	Düz örgü	Giriş cephesi dışındaki cephelede düzensiz teknik	Sille taşı ve Gödene taşı	Kaidede 67x100x69 cm doğu cephe 72x41 cm batı cephe güney köşe 43x51x56 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
GÖMEÇ HATTUN TÜRBESİ	13. yy ikinci yarısı	Cephelede zeminden 240 cm yüksekliğe kadar	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sille taşı ve yer yer sarımttrak renkli sert dokulu taş	Güney cephe 48x34.5x35 cm 107x48 cm 115x43 cm	Beyaz kireç harç	0.1 cm	0.1 cm
ŞEYH OSMAN RUMİ TÜRBESİ	13. yy ikinci yarısı	Cephele	Yatay istif	Düz örgü	Düzensiz teknik	Sille taşı	Giriş cephesi 64x30x35.5 cm 86x32x36 cm	Derzler çimento harcı ile yenilenmiş		
SAHİP ATA CAMİİ	682H./1283M.	Portalın doğu yüzü	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Kiçi Muhsine taşı	105x26 cm 70x40 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm

Yapının Adı	Tarih	Yeri	İstif türü	Örgü türü	Teknik	Malzeme	Boyut	Harç	Yatay Derz	Dikey Derz
ATEŞBAZ VELİ TÜRBESİ	13.yy son çeyreği	Mahzen hücresi, cepheler ve duvarlar	Yatay istif	Düz örgü	Düzensiz teknik	Sille taşı	Kuzey cephe doğu köşesi 71x59x21 cm doğu cephe 111x23.5 cm	Beyaz kireç harç	0.5 cm	0.5 cm
ŞEYH ALAMAN TÜRBESİ	678H./1280M.	Cephe köşeleri	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sille taşı	27x78x40 cm			
BULGUR TEKKESİ	13.yy üçüncü veya son çeyreği	Giriş cep. 184 cm yük. kadar ve son cemaat yeri	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Cephelerde Sille taşı , son cemaat yerinde sarımsak renkli sert dokulu taş	Doğu cephe 106x42 cm 98x49 cm son cemaat yeri 113x60 cm	Beyaz kireç harç	0.1-0.2 cm	0.1-0.2 cm
BEYHEKİM MESCİDİ	13.yy son çeyreği	Giriş cephesi zeminden 325 cm yük. kadar	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sille taşı	Doğu cephenin güneyi 31x37 cm kuzeyi 55x48 cm	Derzler çimento harcı ile yenilenmiş	1-1.5 cm	1-1.5 cm
SİYAVUŞ KÜMBETİ	13.yy son çeyreği	Kuzey cephede alta bir sıra halinde	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Beyaz renkli, sert dokulu taş	Giriş cep. doğ. 29x25 cm batısında 51x20 cm	Beyaz kireç harç		0.5-1 cm
SEPHAN TÜRBESİ	13.yy sonları	Cephelerde zeminden 337 cm, duvarlarda 330 cm yüksekliğe kadar	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	En alta bir sıra beyaz renkli sert dokulu taş, cephelerde Sille taşı	66x43 cm 70x40 cm 32.5x10 cm 27.5x15.5 cm	Beyaz kireç harç, içte derzler çimento harcı ile yenilenmiş	0.2 cm	0.1-0.2 cm
SÜT TEKKESİ	1300-1301M.	Batı cephe	Yatay istif	Düz örgü	Düzenli teknik	Sille taşı	Batı cephenin kuzeyi 26.5x19x25 cm 48.5x20 cm	Derzler çimento harcı ile yenilenmiş	0.5 cm	0.5 cm

Tablo 2: Selçuklu Dönemi Konya Yapılarında Tam Tuğla Kullanımı

Yapının adı	Tarihi	Kullanıldığı Yer	Boyutları	Yatay Derz	Dikey Derz
İPLİKÇİ CAMİİ	13. yy başları	Güney cephe	21.5-22x21.5-22x5.5-6 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
BEŞAREBEY MESCİDİ	616H./1219M.	İçte kubbe	20-21x20-21x4-4.5 cm	Eğik derzler	Eğik derzler
ŞEKERFURUŞ MESCİDİ	617H./1220M.	Batı cephe	20-22x20-22x4-4.5 cm	2.5-3 cm	2.5-3 cm
			23-24x23-24x4-4.5 cm	2.5-3 cm	2.5-3 cm
HATUNİYE (GÜDÜK) MİNARE	627H./1229-30M.	Minare kaidesi	21.5-22x21.5-22x4.5 cm	2-2.5cm	2-3.5 cm
		Minare gövdesi	23x23x5 cm	3-3.5 cm	0.3-0.5 cm
TERCEMAN MESCİDİ	13.yy ilk yarısı	Batı cephe	21.5-22x21.5-22x4.5-5 cm	2-2.5 cm	4.5-5 cm
			20.5-21x20.5-21.5x4.2-4.5 cm	2-2.5 cm	4.5-5 cm
ZEVLE SULTAN MESCİDİ	13. yy ikinci yarısı	Cepheler	20.5-21.5x20.5-21.5x4.5 cm	2-2.5 cm	4.5-5 cm
			21.5-22x21.5-22x4.5-5 cm	2-2.5 cm	4.5-5 cm

Yapının adı	Tarihi	Kullanıldığı Yer	Boyutları	Yatay Derz	Dikey Derz
GÜHERTAŞ TÜRBESİ	13.yy ilk yarısı	Kuzey duvar	21-21.5x21-21.5x4-4.5 cm	3 cm	0.5-1 cm
TAC'ÜL VEZİR TÜRBESİ	637H./ 1239-40M.	Cepheler	21-22x21-22x4-4.5 cm	1.5-3 cm	1.5-2 cm
		İçte kubbe	20-21x20-21x4-4.5 cm	1-1.5 cm	1-1.5 m
KÜÇÜK KARATAY MEDRESESİ	646H./1248M.	Eyvan, tuğla kaplama arkasındaki duvar örgüsü	21.5-22x21.5-22x4.5 cm	1.5 cm	1.5 cm
KÜÇÜK KARATAY MESCİDİ	646H./1248M	İçte ve dışta kubbe kasnağı	21-22x21-22x4-4.5 cm	1.5 cm	1-1.5 cm
		İçte ve dışta kubbe kaplaması	21-22x21-22x4-4.5 cm		
KALENDER BABA TÜRBESİ	13.yy ilk yarısı	Cepheler	20-22x20-22x4-4.5 cm	1.5-3.5 cm	1.5-3 cm
MURSAMAN TÜRBESİ	13.yy ilk yarısı	Cepheler	21-22x21-22x3.5-4 cm	1.3-2 cm	1.5-2 cm
ULAŞ BABA TÜRBESİ	13.yy ilk yarısı	Cepheler	21.5-22x21.5-22x4 cm	2 cm	2 cm
KARATAY MEDRESESİ	649H./1251M.	Portalın üstünde	21.5-22x21.5-22x4.5 cm	2 cm	1 cm
		İçte kubbeye geçiş	21.5-22x21.5-22x4.5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
		Türbe, içte kubbe	21.5-22x21.5-22x4.5 cm		
		İçte duvar örgüsü, geçişler ve üst yapı	21.5-22x21.5-22x4.5 cm	1.5-2 cm	2-2.5 cm
SEYFEDDİN KARASUNGUR TÜRBESİ	13. yy ikinci yarısı	Cephe köşeleri, kasnak, külah	20.5-21x20.5-21x4.4 cm	2-2.5 cm	2-2.5 cm
SAHİP ATA HANİKAHI	668H./ 1269-70M.	İçte duvarlar, kemerler, geçişler	22x24x4.5-5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
SAHİP ATA TÜRBESİ	675H./1276M.	Doğu duvar	22-22.5x22-22.5x3 cm	3 cm	2-2.5 cm
		Geçişler	21-22x21-22x4.5 cm	2-2.5 cm	1-1.5 cm
		İçte kubbe	21-22x21-22x4-4.5 cm	1-1.5 cm	
İNCE MİNARELİ MEDRESE	656H./1258M. 678H./1279M.	Duvarlar ve geçişler	20-22x20-22x4 cm	1.5 cm	1.5 cm
	678H./1280M.	Güney cephe	21-22x21-22x4-4.5 c	1-1.5 cm	1-1.5 cm

Yapının adı	Tarihi	Kullanıldığı Yer	Boyutları	Yatay Derz	Dikey Derz
HOCA HASAN MESCİDİ	13. yy ikinci yarısı	Minare kaidesi	21.5-22x21.5-22x4.2-5 cm	2-2.5 cm	1.7-2 cm
		Minare gövdesi	20-21x20-21x4.5 cm	2-2.2 cm	1.7-2 cm
		İçte kubbe	20-21x20-21x3.5 cm	Eğik derzler	
BEYHEKİM MESCİDİ	13.yy üçüncü veya son çeyreği	Türbeye girişi sağlayan kapı kemeri ve duvarın üst kısmı	21-22x21-22x3.5-4 cm	2.2-3 cm	0.5-1.2 cm
		Duvarlar	21.5-22x21.5-22x4.5 cm	2 cm	2 cm

Tablo 3: Selçuklu Dönemi Konya Yapılarında Yarım Tuğla Kullanımı

Yapının Adı	Tarihi	Kullanıldığı yer	Boyutları	Yatay Derz	Dikey Derz
II.KILIÇ ARSLAN KÖŞKÜ	(1156-1192)	Doğu cephe, tonoz başlangıcı	20-21x9-9.5x4-4.5 cm	1-1.5 cm	2-3.5 cm
İPLİKÇİ MEDRESESİ	598H./1201M.	Cepheler	21.5-22x9-10x4.7 cm	2-2.5 cm	1.5-2 cm
		Cephe köşeleri	22x9.5-10x5 cm	2-2.5 cm	1.5-2 cm
İPLİKÇİ CAMİİ	13. yy başları	Güney cephenin batısı	23x11x.5 cm	1.5-2 cm	1-2 cm
BEŞAREBEY MESCİDİ	616H./1219M.	Son cemaat yerindeki pencerelerin kavsara köşelikleri	14-15x9.5-10x4-4.5 cm	1-1.5 cm	1-1.5 cm
		Aynı pencerenin kemer köşelikleri	14-15x9.5-10x4-4.5 cm	Eğik derz	
HALKA BEGÜŞ MESCİDİ	13. yy başları	İçte geçişler ve kubbe	22x11-12x4.6 cm	1-1.5 cm	1-1.5 cm
		Minare gövdesinde	23x23x5 cm	3-3.5 cm	0.3-0.5 cm
ALAEDDİN CAMİİ	(1116-1156) (1156-1192) (1220-1237)	Mihrap önü kubbeli bölüm, kemerler	22x11-12x4-6 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
İÇ KARAARSLAN MESCİDİ	13. yy ilk çeyreği	Cepheler	21-22x10-10.5x4-4.5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
		İçte kubbe	22x10-10.5x4-4.5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
İÇ KARAARSLAN TÜRBEŞİ	13.yy ilk yarısı	Dışta kasnak ve külah	21.5x10x4 cm	2 cm	0.5-1 cm
ZEMBURİ MESCİDİ	13. yy ilk yarısı	Batı cephe	21.5-22x10-10.5x4-4.5 cm	2-2.5 cm	1-1.5 cm
		Minare kaidesi ve gövdesi	21.5x9.5-10x4-4.5-4.7 cm	1.5 cm	1.5 cm

Yapının Adı	Tarihi	Kullanıldığı yer	Boyutları	Yatay Derz	Dikey Derz
TAC'ÜL VEZİR TÜRBESİ	637H./ 1239-40M.	Cephe köşeleri	16.5-17x8-8.5x4.5 cm	1.5-3 cm	1.5-2 cm
		Cepheler	21-22x9.5-10x4-4.5 cm	1.5-3 cm	1.5-2 cm
SIRÇALI MEDRESE	640H./1242M.	Revak kemerleri	20.5-22x9.5x4-4.5 cm	2-2.5 cm	3.5-4 cm
		Giriş eyvanının önü, kuzey duvarın üst kısmı	13.5-14x7.5x4 cm	1 cm	1 cm
		Türbe tonozu	13.5-14x7.5x4 cm	1 cm	1 cm
KÜÇÜK KARATAY MEDRESESİ	646H./1248M.	Eyvan, yan duvarları	14.5-15.5x9.5x4.5 cm	1.5 cm	1.5 cm
		Eyvanın doğu duvarı	14.5-15x4.5x4.5 cm	1.5-2 cm	1.2-1.5 cm
KÜÇÜK KARATAY MESCİDİ	646H./1248M.	Cepheler	19.5-20x9.5-10x4.5 cm	2-2.5 cm	2-2.5 cm
HOROZLU HAN	644-647H./ 1246-1249M.	Geçişler ve kubbe	20-21x10-10.5x4-4.5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
MEVLANA'NIN ARKASINDAKİ EYVAN TÜRBE	1240-1250	Batı ve kuzey duvarın üst kısmı	14-15x9-10x4-4.5 cm	1-1.5 cm	1-1.5 cm
KALENDER BABA TÜRBESİ	13.yy ilk yarısı	Cepheler, içte ve dışta geçişler, kubbe ve külah	15-15.5x8-8.5x4-4.5 cm	1.5-3.5 cm	1.5-3 cm
MURSAMAN TÜRBESİ	13.yy ilk yarısı	Cepheler, cephe köşeleri	20.5-22x9-9.5x3.5-4 cm	1.3-2 cm	1.5-2 cm
ULAŞ BABA TÜRBESİ		Cephe köşeleri	11.5x9x4.5 cm	2 cm	2 cm
		Taş-tuğla düzenlemesi	8.5x4-5x4-5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
SIRÇALI MESCİT	656H./1258M.	İçte kubbe	21-22x9-9.5x4-5 cm	2 cm	2 cm
SAHİP ATA HANİKÂHI	668H./ 1269-70M.	Kemerler ve geçişler	22x24x4.5-5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
		İçte kubbe	20-22x10-10.5x4-4.5 cm	1.5 cm	1.5 cm
SAHİP ATA TÜRBESİ	675H./1276M.	Doğu duvar	22x11x4-5 cm	3 cm	2-2.5 cm
		Geçişler	21-22x9-10x4-4.5 cm	1.5-2 cm	1-1.5 cm
		Doğu duvar, üst kısım	12-13x7-8x4 cm	Derzler bitişiktir	
İNCE MİNARELİ MEDRESE MESCİDİ	656H./1258M. 678H./1279M.	Mihrap	21.5x11-12x4-4.5 cm	2-2.5 cm	2-2.5 cm
		Minarenin pabuçluk kısmı	20-22x10x4-4.5 cm	1.5 cm	1-1.5 cm
		Minare gövdesi	18-20-22x10x4.5 cm	2.5 cm	6 cm
İNCE MİNARELİ MEDRESE	656H./1258M. 678H./1279M.	Duvarlar ve geçişler	20-22x8-9.5x5 cm	1.5-3 cm	1.5-2.5 cm
		Eyvan kemeri ve kemer karnı	19.5-20x10.5x4.5 cm	1.5-3 cm	1.5-2.5 cm
		İçte kubbe	14-15x12x4 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
TAHİR İLE ZÜHRE MESCİDİ	678H./1280M.	Cepheler, duvarlar ve geçişler	16.5-17x9.5x4 cm	1.5-1.7 cm	4.5-5 cm
		İçte kubbe	22x9-9.5x4.5 cm	1.5 cm	1.5 cm

Yapının Adı	Tarihi	Kullanıldığı yer	Boyutları	Yatay Derz	Dikey Derz
SAKAHANE MESCİDİ	678H./1280M.	Güney cephe	21-22x9-9.5x4.5 cm	1.5 cm	1.5 cm
SAHİP ATA CAMİİ	656-662H./ 1258-1283M.	Minarenin pabuç kısmı	12-13x10x4-4.5 cm	1-1.5 cm	
		Minare gövdesi	10x7-8x4 cm	1-1.5 cm	Derzler bitişiktir
HOCA HASAN MESCİDİ	13. yy ikinci yarısı	Cepheler, duvarlar ve son cemaat yeri	21.5x5-6x4 cm	Derzler bitişiktir	
		Minare kaidesi ve pabuçluk	21-21.5-22x11-11.5x4 cm	2-3 cm	1.5-3 cm
ŞEYH ALAMAN TÜRBESİ	678H./1280M.	Minare gövdesi	20-21x9.5-10.5x4.5-5 cm	2-2.2	1.7-2 cm
		Üst seviyede kuşak halinde	21.5x10.5-11x4.5 cm	2-2.5 cm	1.7-2 cm
KESİKBAŞ KÜMBETİ		İçte kubbe	20-21x9-9.5x4-4.5 cm	1.5-2 cm	0.5-1 cm
		Cephelerde	21-22x10-10.5x4-4.5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
GÖMEÇ HATUN TÜRBESİ	13. yy ikinci yarısı	Kuzey cephede eyvanın iki kenarı	21-21.5x9.5-10x4 cm	2.5-3 cm	0.1-0.5 cm
			22-23x11x12.5x5 cm	2.5-3 cm	0.1-0.5 cm
EVHADEDDİN-İ KIRMANI TÜRBESİ	13. yy ikinci yarısı	Kubbe	21.5x9.5-10x4.5 cm	2.5-3 cm	3-4 cm
ŞEYH OSMAN RUMİ TÜRBESİ	13. yy ikinci yarısı	Kasnak ve kubbe	22x11x5 cm	1.5-2 cm	1-1.5 cm
		Cepheler, son cemaat yeri, doğu ve batı duvar	24-25x9.5-10x4.5 cm	2-2.5 cm	0.5-1 cm
BULGUR TEKKESİ		Giriş cephesi	18x10x4 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
			İçte kubbe	21.5-22x8-8.5x4.5 cm	2 cm
SİYAVUŞ KÜMBETİ	13.yy son çeyreği	Kuzey cephe	19.5-21.5x10-11x4-4.5 cm	2.2-4.5 cm	2-4.2 cm
			21-22x10-12x4 cm	2.2-4.5 cm	2-4.2 cm
SEBHAN TÜRBESİ	13.yy sonları	Cepheler, duvarlar	18x14x4.5 cm	1.5-3 cm	0.5-1.5 cm
			20x11x4 cm	1.5-3 cm	0.5-1.5 cm

Tablo 4: Selçuklu Dönemi Konya Yapılarında Tuğla Malzemede Yatay-Dikey İstif Kullanımı

Yapının Adı	Tarihi	Kullanıldığı Yer	İstif Türü	Boyutları	Yatay Derz	Dikey Derz
II. KILIÇ ARSLAN KÖŞKÜ	(1156-1192)	Doğu cephe, tonoz başlangıcının yüzeyi	Yatay-dikey istif İki yöne yükselen derzli	20-21x9-9.5x4.5 cm	1-1.5 cm	2-3.5 cm
BEŞAREBEY MESCİDİ	616H./1219M.	Son cemaat yeri, pencere-lerin kavsara köşelikleri	Yatay-dikey istif Tek yöne yükselen derzli	14-15x9.5-10x4-4.5 cm	1-1.5 cm	1-1.5 cm
ZEMBURİ MESCİDİ	13. yy ilk yarısı	Minare gövdesi	Yatay-dikey istif Tek yöne yükselen derzli	21.5x10x4.5-4.7 cm	1.5 cm	1.5 cm
TAC'ÜL VEZİR TÜRBEŞİ	637H./1239-40M.	İçte kubbe	Yatay-dikey istif İki yöne yükselen derzli	9.5-10-4-4.5-2.3-2.5 cm	1-1.5 cm	1-1.5 cm
SIRÇALI MEDRESE	640H./1242M.	Giriş eyvanının önü, kuzey duvarın üst kısmı giriş eyvanı tonozunun iç yüzü, türbe tonozu	Yatay-dikey istif İki yöne yükselen derzli	13.5-14x7.5x4 cm	1 cm	1 cm
KÜÇÜK KARATAY MEDRESEŞİ	646H./1248M.	Eyvan duvarları	Yatay-dikey istif İki yöne yükselen derzli	4.5-15x4.5x4.5 cm	1.8-2 cm	1.2-1.5 cm
HOROZLU HAN	644H./1246M. 647H./1249M	İçte kubbe	Yatay-dikey istif İki yöne yükselen derzli	20-21x10-10.5x4-4.5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
KÜÇÜK KARATAY MESCİDİ	646H./1248M.	Son cemaat yeri güney duvar niş köşelikleri	Yatay-dikey istif Tek yöne yükselen derzli	21.5x9x5 cm	1.5-2 cm	1 cm
MEVLÂNA'NIN ARKASINDAKİ TÜRBE	1240-1250	Kuzey ve batı duvarların üst kısmı	Yatay-dikey istif İki yöne yükselen derzli	14-15x9-10x4-4.5 cm	1 cm	1 cm
MURSAMAN TÜRBEŞİ	13.yy ilk yarısı	Güney cephe, mahzen hücrenin girişi üzerinde yer alan dikdörtgen pano	Yatay-dikey istif Tek yöne yükselen derzli	9-9.5x4-4.5 cm	2.5 cm	2.5 cm
SIRÇALI MESCİT	656H./1258M.	İçte kubbe	Yatay-dikey istif İki yöne yükselen derzli	20-22x10-10.5x4-4.5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm
SAHİP ATA HANİKÂHI	668H./1269-70M.	İçte kubbe	Yatay-dikey istif İki yöne yükselen derzli	20-22x10-10.5x4-4.5 cm	1.5-2 cm	1.5-2 cm

Yapının Adı	Tarihi	Kullanıldığı Yer	İstif Türü	Boyutları	Yatay Derz	Dikey Derz
SAHİP ATA TÜRBESİ	675H./1276M.	Türbenin doğu duvarı üst kısım	Yatay-dikey istif İki yöne yükselen derzli	12-13x7-8x4 cm	4 cm	Derz yoktur

Tablo 5: Selçuklu Ve Beylikler Dönemi Konya Yapılarında Tuğla Malzemede Eşik İstif Kullanımı

Yapının adı	Tarihi	Kullanıldığı yer	Boyut
BEŞAREBEY MESCİDİ	616H./1219M.	1-Son cemaat yeri, pencere kemer köşeliği	14-15x9.5-10x4-4.5 cm
		2-İçte kubbe	20-21x20-21x4-4.5 cm
ZEMBURİ MESCİDİ	13. yy ilk yarısı	İçte kubbe	Kubbenin yüzeyi boyandığından tuğla boyutları tespit edilememektedir.
KÜÇÜK KARATAY MESCİDİ	646H./1248M.	İçte ve dışta kubbe kaplaması	21-22x21-22x4-4.5 cm
KARATAY MEDRESESİ	649H./1251M.	Türbe, içte kubbe	21.5-22x21.5-22x4.5 cm
SAHİP ATA TÜRBESİ	675H./1276M.	İçte kubbe	21-22x21-22x4-4.5 cm
AKSİNNE MESCİDİ	13. yy ikinci yarısı	İçte kubbe	Kubbe yüzeyinin sıvalı olması nedeni ile tuğla boyutları tespit edilememektedir
HOCA HASAN MESCİDİ	13. yy ikinci yarısı	İçte kubbe	20-21x20-21x3.5 cm

Tablo 6: Selçuklu Dönemi Konya Yapılarında Devşirme Malzeme Kullanımı

Yapının Adı	Tarihi	Kullanıldığı Yer	Malzemenin Niteliği	Tür	Boyut	Tasvir
II. KILIÇ ARSLAN TÜRBESİ	1156-1192	Hacet penceresinin üstünde	Mermer	Kare levha		Ortada bir haçın yer aldığı kenarları bitkisel bezemeli levha
ŞEKERFURUŞ MESCİDİ	7H./1220M.	1-İbadet mekânı kuzey duvar, kapının iki yanında	Mermer	Bodur paye	105x20x22 cm	Alt ve üstü silmeli payeler
		2-Bu günkü kapının iki yanında	Sıvalı olması nedeni ile malzemenin cinsi anlaşılamamaktadır	Bodur paye		Alt ve üstü silmeli payeler

Yapının Adı	Tarihi	Kullanıldığı Yer	Malzemenin Niteliği	Tür	Boyut	Tasvir
ALAEDDİN CAMİİ	(1116-1156) (1156-1192) (1220-1237)	1-Kuzey cephenin doğu ve batısında galeri sisteminde	Mermer	Bodur paye	Batı galeri 175x55x36 cm Doğu galeri 103x56-57x36 cm	Alta ve üstte silmelerle çevrelenmiş, bazılarında üsteki silmenin altında yumurta frizi olan bodur payeler
		2-Kuzey cephenin doğusu	Mermer	Bodur paye	76.5x48 cm	Alta ve üstte silmelerle çevrelenmiş
		3-Kuzey cephe, batı kapı	Mermer	Bodur paye	197.5x65x32.5 cm	Alta ve üstte iç bükey silmeler
		4-Yapının içi	Mermer	Antik sütunlar, payeler ve sütun başlıkları	Sütunların alt kısmında arka yüzler düzleştirilmiş, ön yüzler kemerli bölmelere ayrılarak içleri bezenmiş, korint ve iyon tipi başlıklar kullanılmış	
HOCA FAKİH MESCİDİ	13.yy İlk yarısı	Kuzey cephe, pencere altı	Mermer	Lahit	2.20x82x16 cm	Kare bir tablanın iki yanında , iç bükey yivli bir düzenleme
ANONİM TÜRBE	13.yy ilk çeyreği	1-Kuzey cephe, kaide	Mermer	Lahit	167x66x15 cm	Ön yüzünde dikdörtgen çerçeveler içinde baklava dilimleri olan bir lahit
		2-Mescid hücresi içte kapı lentosu	Mermer	Templon arşitravı	125x25x25 cm	Yuvarlak konturlar ve baklava dilimleri içinde çiçek motifleri ile bezenmiş arşitrav
		3-Batı cephe, kaide	Beyaz renkli, ince gözenekli taş	Mimari parça	170x103 cm	Ortasında yuvarlak, bezemesiz bir kabara olan çokgen parça
		4-Mahzen hücresine girişte, karşılıklı olarak	Mermer	Bodur paye	86.5x58 cm	Alt ve üstü silmeli bodur paye
ZEVLE SULTAN MESCİDİ	13. yy İkinci yarısı	Kapı lentosunun üzeri	Mermer	Arşitrav	134x16 cm	Geçme motiflerinden oluşan bir friz
TAC'ÜL VEZİR TÜRBE Sİ	637H./1239-40M.	1-Kapı lentosu	Mermer	Arşitrav parçası	107x19.5x20 cm	Madalyonlar içinde çiçek motifleri
		2-Kapının güney sövesi	Mermer	Arşitrav parçası	146x22x16 cm	Ardarda dizilmiş yürek motifleri

Yapının Adı	Tarihi	Kullanıldığı Yer	Malzemenin Niteliği	Tür	Boyut	Tasvir
		3-Kapının kuzey sövesi	Beyaz renkli, yumuşak dokulu, ince gözenekli taş	Arşitrav parçası	146x22x16 cm	Ardarda dizilmiş yürek motifleri
SEYFEDDİN SUNGUR TÜRBESİ	13. yy ikinci yarısı	Pencereler	Mermer	Bodur payeler		Alt ve üstü silmeli bodur payeler
SAHİP ATA CAMİİ	6H./1258M.- 2H./1283M.	1-Portal kaidesinde, batıda	Mermer	Lahit	225x89x102.5 cm	Ön yüzünde içinde meduza başı , yan yüzlerinde bezemesiz baklava dilimleri bulunan lahit
		2-Portal kaidesinde, doğuda	Mermer	Lahit	264x90x103 cm	Ön yüzünde geçme motifleri, yan yüzünde kemerli düzenleme içinde monogramlar bulunan lahit
HOCA HASAN MESCİDİ	13. yy ikinci yarısı	1-Minare kaidesinde, alta	Beyaz renkli, sert dokulu, gözenekli taş	Dikdörtgen Levha	73x37 cm	Meander motifli, bezemesi yarım kalmış bir levha
		2-Minare kaidesinde, batıda	Beyaz renkli, sert dokulu, iri gözenekli taş	Baluster	62x28 cm	Silmeli, dikdörtgen bir levha
		3-Batı cephe, alta bir sıra	Beyaz renkli, sert dokulu, gözenekli taşlar	Mimari parça	58.5x19 cm 42x10 cm 69x18 cm	Alta ve üstte silmeler
ŞEYH ALAMAN TÜRBESİ	7H./1280M.	1-Giriş cephesi, kitabenin üstü	Mermer	Arşitrav parçası	100x30 cm	Üstü silmeli, altı yumurta dizisi frizli bir parça
		2-Giriş cephesinde, kapının yanında	Gri renkli, sert dokulu bir taş	Pencere açıklığı	128x61 cm	Alınlık yüzeyi bezemesiz bırakılmış
EVHADED-DİN-İ KIRMANI TÜRBESİ	13. yy ikinci yarısı	1-Güney cephenin batı köşesi, zemin-den 118 cm yükseklikte	Mermer	Arşitrav parçası	44x17x17.5 cm	Alta ve üstte meander motifleri, ortada bir noktadan iki farklı yöne çıkan baklava dilimleri
		2-Kapı lentosu	Mermer	Arşitrav parçası	116x50x13 cm	Lentonun alt yüzünde silmeler ve palmet dizisinden oluşan bir friz